KiŞiLER

Cazibe
Hatice 4
Bedreddin 2-Ismail
^>Musa Çelebi *f
Gazi Melek

andarlı ibrahim
Oğlanı

«2.rBörklüce Mustafa
Paşa

3?Torlak Kemal
Genç Kadın Yaşlı
Kadın Dadı
j'isfendfyaroğlu
';2Mevlâna Haydar "
" ı Fahrettin

fnTçekrniş, Inzlvas

PERDE-

I Sahne -

dır dünyadan elini Akşam karanlığı. Cazibe elinde şamdanla gelir, onun gelmesiyle sahne aydınlanır. Hatice'nin bir alçak divan üstünde yan uzanmış, bir takım düşlere dalmış olduğu görülür. Işıkla Irkllir Hatice. Döner ve Câzibe'yi görür. Hatice bas döndürecek kadajLOÛzeLaenç ye kör-^b/rA^/ncftfcjgig^^

**** " e, şamdanTölivdâkTyûksekçe mh^nln üstüne kor.***

Şeyh yedi yıl- ında naktadır.

HATİCE *(irkilerek}* Neden kıydın karanlığıma? *(Döner)*
CAZİBE Neden kaçıyorsun ışıktan? Düşlerimin katili
HATİCE ışık. Gerçeğin yüreği.
CAZİBE Yedi yıldır çevremde hep ayni gerçek Keçe külahlı
HATiCE Türkmenler... Çenebaz köylüler...Pazarlıkçı Rumlar... öfkeli kasabalılar... Kimse bilmez ne getirir, ne götürürler.. Kapkaranlık gelirler, apaydınlık giderler... Mısır'dan gelirler, Haleplen gelirler...Konya'dan gelirler, Tire'den gelirler...
CAZİBE Deliorman'dan gelirler..
HATİCE

Dört bir.yandan-3elirler...

CAZİBE Işığına pervane olnjîaya gelirler şeyhimizin.

HATiCE Nfe treyhodB-biTsebil. O bu nuru şahlara, emirle-
re, şeyhlere ulula saçardı bir zamanlar Mı.
sırtta ı Seyvft Ser|fden. hjüsevinj\hlati'dgpfllHını
ışığı Edirne'nin yoksul köylülerine dağıtmaktan ne umar?

CAZİBE Vardır herhalde bir hikmeti.

HATiCE **Nedir hikmeti? Sen belki bilirsin.** ***(Belli bellisiz bir kıskançlıkla)*** **Yatağını bana açık tutar gerçi,**
yüreğini sana.

CAZİBE Sen kendi payından razısın, ben kendi payımdan.

HATiCE Küçücük bir kız olarak girdiğim bu evde on beş yıl yaşadım. Çok şey gördüm. Çoğunu anlamadım.

CÂZIBE Anladığın zaman büyümüş olursun,

HATiCE Söylemeyecek misihV

CÂZIBE Bir şey bildiğim yok ki\

HATiCE ***(Belli belirsiz bir alayla)*** **Aklatmaz mı sana?**

CAZİBE O anlatmaz, anlarım.Jîöylemez, sezerim.

HATiCE ***(iç çeker, yerjffmfstfTbir kez daha Câzibe'nln iradesine)*** **Peki, sezinlediğin ne?**

CAZİBE ***(Yumuşar, gülümser)*** **Bana öyle geliyor ki bekli-**
yoro.

HATiCE

-Bflir rniyirVıen? Bilsem...

E — Ne beMeyebflUl O ki herşeye erişmişti. Herşey elindeydi.. Beyleri, emirleri, şahları, cihangirleri

CÂZIBE tutardı avuçları içinde. Mısır sultanı Berkok

HATIC Bedreddin'im der, başka şey demezdi. Timur ^ gibi bir cihangir bakardı gözlerinin içine, kızjnTvermek diledi ona, kabul ettiremedi; ^eyhüjislârn kılmak istedi devletinin başına, kabul ettiremediktir taç
zadesıneJıöcayaptı da ancak kabuPettirebildi
lütfunu/f Küçücük bir çocuktum o günler, ama

£nterdnn hur bir

CAZİBE — Sonra da Şeyh Ahlati'den davet gelir gelmez, çıktı
hünkârın katına, içto tacın, işte eyvanın, izin ver
düşelim Mısır'ın yoluna, dodi, hayret vo üzüntü
işinde bıraktı o akbahtlıyu

HATiCE — Bari Mısır olsaydı durağımız. Şeyh
Ahlati'nin gözünün ışığı olmuştu. ll, seeca-
Öldüğünde de yerir deeioi-ona bıraktı, dn
ben kJ ölûyorurcfrpeygaaakei isle-
stm-bundan-sonra-sendedir-dedtr
lya.vordi dergâh

CÂZIBE —
Umduguna orada durmakla erişemezdi. Onun
için tepti bunca nimeti, bunca itibarı, döndü ata
yurduna. _tu_^_r

HATiCE — Bir şey uman arar onu. Şeyhimizin bir şey aradığı
da yok ki.

CÂZIBE — *(Esrarlı bekliyor,* *)*

HATİCE — Bir yüce dağ ~gtb1 bekliyor.
Sığışmaya çalışarak şuncacık bir yere.

CAZİBE — Bir dağın bekleyişi değil bu. Deryanın bekleyişi.
Derya bilir; dağlar, ovalar ardında küçük küçük
sular depreşmekte, birleşip sel
olmakta, toplaşıp çay olmakta,
buluşup ırmak olmakta,
kaynaşıp nehir olmakta,

SAHNE 1/2

rarak, ovalardan
Derya bekler

cos
njn depreşmesini, sellerin kıpraşmasmı, derenin
masını, ırmağın koşmasını.
d
ağlardan çağlayarak, vadileri ya-haylanarak
kendine ulaşmakta. , tJİlir ki: hiç bir şey
önleyemez sula-

njfajı^

din o tarihlerde elli yaşlarında ince sakallı, ince yüzlü, halâ güzel |fr e rjKJaOr^ terin ye e^tkHiyicl bakif lan vardır. Öfkesinde de sevgisinde de vakur-

BEDREDDIN— ***(Girerken)*** **Halvet isterim kadınlar...**
iki kadın kendi aralarında bakışırlar ilkin, sonra ka-

pıya yönelirler.* BEDREDDİN— *(Cazibeye)

***Sen* Cazibe. Bir ışık daha getir,**

g*«mrafla-kev4«rçea9rTriz^ *(Cazibe çıkar.)*

BEDREDDİN— *(Hatice'ye)* Sen de Hatice. Bal şerbeti ve süt hazırla. iki konuğumuz var gelecek.

HATiCE — Yalnız bal şerbeti ve süt rnü?

BEDREDDİN— Yalnız bal şerbeıi ve süt.

HATiCE — Sen en yoksul konuğunu dahi her zaman daha çoğuyla ağırlayan değil misin?

BEDREDDİN— *(Esrarlı* ; Bu gelenler o kadar zengindirler W, varımı yoğumu koysam önlerine, eksik gelir. Onun için bal şerbetiyle ve sütle yetinirim. *(Hatice çıkar, ismail de çıkmağa davranır)*

BEDREDDİN— *(ismail'e)* Sen dur oğlum, cariımın canı. Sana yazdıracaklarını var.

ismail o yüksekçe rahlenin önüne geçer, kalemi alır eline ve bekler.

BEDREDDİN— Yaz!. Tümün tümde oluşunda şüpheyi, işkili çeke-/-^"^çek bir şey yoktur. Bütün varlıklar her şeyde, hatta her zerrede mevcuttur. Görmüyor musun? Tohumda bütün ağaç gizli olduğu gibi ağaçta da to-**hum bekler sırasını. iSMAiL — *(Bir an kalem elinde öyle dalgın kalakalır)* Baba! BEDREDDİN— *(Şefkatie)Söy\e* oğlum, ismail'im benim. İSMAİL — Bütün gün yanındaydım baba. Nereye grttiysen**

Kimsenin de sâna konuk gelmek istediğini duymadım.

BEDREDDİN— *(Oğlunun saçlartnı oksar)* Senin yaşındayken, bende yalnız baktığımı görürdüm. duduumu anlardım. Baktığımdan fite, flııydı ı yoldu benim iyin. Bugün

ğumdan ar-
carni şerifde
mi?

vaazımı verirken benimleydin değil —

İSMAİL Evet.

BEDREDDİN- Kalabalığı gördün mü?

İSMAİL — Evet.

BEDREDDIN— Hepsi de daha önce gördüğün, daha önce bildiğin, çarşıda pazarda karşılaştığın kimselerdi, öyle değil mi? ^ ^

iSMAiL — E v e t . ^ ^ — > ^ ^ ^

BEDREDDIN— Sonra (fki defvjş' geldi, bu yöredekilere hiç benzemeyertikfdefviş. Onları da gördün mü?

iSMAiL — Hatırlamıyorum.

BEDREDDİN— Bakmışsın, ama görmemişsin.

iSMAiL — Belki gelip geçen iki yabancıydılar.

BEDREDDİN— Gönlüm bana diyor ki, gelip geçen iki yabancı değildi onlar, kıldığımı rln n.ınmıynnım nrınimhİT yıktığımızda only.<U4üinü.eı üûjtülcr.

İSMAİL — Peki onlann, bu iki dervişin kimliklerini, nitelikleri nice bildin?

BEDREDDİN— Dedim ya oğul. Dikkat etseydin bu kadarını sen de görürdün, bundan ötesini görebilmek için benim yaşıma, benim başıma erişmen gerek. Yaz şimdi!

iSMAiL — ***(Yeniden kaleme sarılır)***

BEDREDİN— ***(Tane tane yazdınr yeniden)* Gönülde gizlen-**miş bir yağ parçasından meydana gelen fitil öylesine yandı, eridi ki, bu yüzden gönül bir ışık elde etti. Hai>ıl UUIIÜMiı ki *û\^^rs&^m9alei

BEDREDDİN ***Cazibe girer, elinde bir ikinci şamdanla. Yalda-***

duyguya kaptırmıştır kendini Bedreddin'f seyre-

— *Trendinden geçmiş,* ktadır) Ey gerçe-
yazdırma ğin yolcusu... Sen de tehlike-
Umudunu kesme, li yerleri aşaısm, sen de bu sığı elde edersin. *(Birden Câzlbe'yi fark eder)* Çoktanberi mi burda-sın?

CÂZIBE — Öyteeiııu kuııüllllzüun goçn+ij yöıûııüıüühûg ki, »etgt^uyaTidtfmaya ktyanaadtm. Işığı şuraya koy-,: sam olur mu?

BEDREDDIN— *(Coşkuyla)* Koy...

. Nerede^lsa ulaşır insana ışık Bugün müstesna bir gün cazibe. Bu saat müstesna bir saat. *(Dısardakl bir sese kulak verir)* ~~öylo-oontmrHch~~ konuklarım geldiler...Onları м* karşıla. Doğruca buraya *getir. (Cazibe çıkar.) (ismail'e)* Yaz oğul... insanların bir kısmı bir kısmına tâpiyor, kimisi de attın ve gümüşe, yenilecek y içilecek şeylere, yüceliklere, övünülecek şeylere C?f ibadet ediyor da tanrıya ibadet ediyoruz sanıyor. *(Cazibe iki dervişi alır içeriye ve çıkar.)*

BEDREDDIN— *(Gelenlere yönelir)* Sizi bekliyordum. *(iki derviş şaşkın birbirlerine bakarlar.)*

BEDREDDIN— Biliyordum, yedi yıldır beklediklerimin bugün geleceğini, *(iki derviş heykel gibi dururlar.)*

BEDREDDIN— Bunu bugün sizi camideki kalabalıkta keşfettiğimdenberi değil, ~~izime düştüğünüzü farUottiğimdon~~ bori dop, niyetinizden çok daha önce biliyordum. *(Yergösterir)* Söyle buyurmaz mısınız? *iki derviş kendilerine gösterilen yerlere otururlar, Bedreddin bir işaretle savar oğlunu.*

BEDREDDIN— Nasıl? işaretler tamam mı?

1. DERVİŞ — *(Atılmak, Bedreddirfin eline sarılmak ister.*

;^ İM*U*~ *ikinci derviş tutar)* Hbrçude_DasıW Biz camiye girdiğimizde-,siz tahrnan suresini okuyordunuz, sonra datecr süresiyle tamamladınız namazı.

BEDREDDİN— *(Ifleyici bir^bakışla)* Başka?

_ _____ ***ba^şerbetijre suTsujtar^cjeJ(lllr,^***

1. DERVİŞ— *(Daha da heyecanlanmış)* Sonra şu bal şerbeti... şu süt tası

2. DERVİŞ— *(içinde bulunduğu paçavralar içinde bile buyurmaya alışık bir edayla)* Bizi beklerdiniz demek?

BEDREDDİN— *(Onun vakarına eş bir vakarla)* Biliyordum: Bana özel bir sözü olan kimsenin-ta r*olan ~~bitiyordum.~~ Benim kendisine özel<f>ir sözt kimsenin bugün geleceğinf biliyurdürfT

2. DERVİŞ— *(Bedreddin'in iradesine yenilmemek çabasındadır)* Neymiş size özel sözümüz?

BEDREDDIN— Müşkülünüz var. Kimselerin çözemediği, kimselerin çözerniyeceği bir soru.

2. DERVİŞ— Siz çözebilecek misiniz bari?

BEDREDDIN— Çözeceğime emin olmasaydınız, gelmezdiniz.

2.DERVİŞ— Neymiş bu i

BEDREDDIN— izin verirseniz, ilkin b%en bir soru soracağım size; Yunus'un, şu Türk kocasının mısralarını bilir misiniz? Okur

/

Bir Dûrri yetimem ^görmedi beni umman
Bir kaireyim makim : benim umman, » *zryayı*
Gel msvd acaip gör, ntftan gizler, : okırplnhan.
Zibahr nihayetsiz kc

(Özelikle ikinc\dervişin gözlerinin içine bakarak devam edeç___

Bütün yüceliklerin, bütün ululukların vardığı bir mertebede, bütün şanların, şereflerin sona erdiği o dorukta, bir büyük tacldar bir dilenci kadar yoksul duyarsa kendini, bu ona onur verir.

2. DERVİŞ — *(Heyecanını gizlemeye çalışarak)* Böyle bir tacidarayada dilenciye söyleyecek sözünüz var mıdır?

BEDREDDIN— Vardır. Ona derim ki; nereye bakıyorsun? Gördüğün ne? Bir dört duyar jftBfcara. Bir osmanlı sarayı da olsa, gördüğün dört duvardır. Bu duvarların senden gizlediği çok şey var. ~~

2. DERViŞ— Ne?

BEOREDDİN— Halk.

»••fc^rı&ı^wıiw^^ • *tcıı\. »>_——— v

2. DERVİŞ — Birj^cjdarjıalkını tanımaz olur mu?

BEDREDDIN— Bir tacıdar kullarını tanır ancak. |0aı ayını duldu-

~~ri.. h~ a y » fflj

er cuma yoluna dizilen şada-

kasıyla beslenen şakşakçılarınrtamr.

2.DERVIŞ — Ya savaşta?

BEDREDDIN— Emirlerini tt»r, sancak beylerini tflMr, orta ağalarını tqprr. serdengeçtileriniAJPr...j- Bir yardon l<al

~~kıp bir yere konarda...~~

~~2.DERVİŞ — Bir yerden kalkıp bir yere konarda?~~

BEDREDDIN— Kendine benzeyenleri Mir, kendine benzemeye çalışanlan tanır... Bunlar bin kişi, iki bin kişi, bilemedin on bin kişidir. Bunlar padişahın kullarıdır, halkdegil.

2.DERViŞ — *(Artık gizleyemez olmuştur heyecanını)* Peki öyleyse nedir senin halk dediğin?

BEDREDDİN—Umman, o dalganın arkasında gizlenmiş duran

~~Gelmeliden okur~~ ***Yunus'un dizelerini)***

Gel r. deıyayı nıhan gizler,

mevci olurpinhan.

- acayip g Zibahr

nihayetsiz kairede

2.DERVIŞ — *(Taşmak üzeredir)Seı* bu sözleri o tacidarm kendisine de söyteyet lir misin?

BEDREDDIN— *(Sadelikle)* işte söylûy arum yâ! Hünkârım hücreme kadar teşrif etmek *s* bana onur vermiş oldular!

2.DERVİŞ — *(Bedreddln'ln önünde diz çöker, elini öper, ölçüsüz bir heyecan içinde^)* Sensin o! Bana adanan sensin... Pjrim seeaio... Ustam sekste... Uğurum sjpjp... Efendim sensin...

BEDREDDIN— *(Eğilir, kaldırır Hünkarı)* Estağfurullah Hünkânm.. ~~*Giz* bu ctonli tevazu g&tteıı senit bize no ottnok~~

MUSA ÇELEBi—*{ Bundan böyle Musa Çelebi diyeceğiz ikinci* cfe/v/fe./Devletimin temeli samftt, hükümdarlığımın ışığı *sensin...(Birincidervişe döner)* Ne durursun Gazi Melek... Sarılsana ellerine. *(Gazi Melek sarılır Bedreddin'in ellerine)* tfeıydû işte. Düşümde bana imamlık eden mübarek zat buydu işte:"" '

jaAZfrMOfcGK- Evet Hünkârım. Daha ilk vi fe, tutuldu dilim. Şeyh okuyordu çünkü. Sonra namazı. Tıpkı düşün beti, süt tası da *döner)* Nerden bildiniz Şeyhim? Nasıl bildirT

lığımızda camiyi serili Rahman suresini Fecr süresiyle bitirdi, gibi. Derken bal şer-

BEDREDDIN-^8sefe//A[fe; Size görürjfen bana görünmez sandınız?

MUSA ÇELEBT =Hele sükü karındaşımız Süleyman Şahın elinden aldık saltanatı. Çünkü Osmanlı adını zelil ederdi. Ama taht üstünde değil, diken üstünde otururum. Düşünürüm: Bu taht kime yaradı? Pederim Sultan Yıldırım Bayezid Han gibi bir kudret sahibine bile yaramadı. Neydi eksiği? Neydi kusuru? Cesareti mi? Dirayeti mi? imanı mı? Koskoca bir imparatorluk bir Timur şakisinin yurnruğuyla nasıl yıkıldı böyle? 1"""X Diyordum ki kendime: pahajjaşındayım, herşe-yi yerliden kurarken aynı Futaya düşmeyeyim. Arnajneredeydi hata?Hangi kademedeydi?Dünyanın en müdebbir vezirleri bencieyeN, ~~arocuba»"~~

enwter... Dünyanın en yiğit askerleri bendeydi ama, babamda da vardı o askerler..Timur mel'unu ne yaptı da darmadağın oldu bütün bunlar? *t*

BEDREDDIN— *(Bir başka sese çevirmiş gibidir kulaklarını)*

Bir zaman arkadaşlarımdan MıHupluluğu üzüm bağımın korunmasına dikmiştim. Bazıları bana şu nü anlattı: Bir çocuk soluklardan üzüm yemek için bağa girmiş. Onu gören biri de koşup çocuğa bir tokat atmış, bunu anlatan dedi ki: O tokat bana atıldı sandım, hatUıtoluılı yiyiııu^^or

Çocuk uzağımdaydı, öyle olduğu halde o tokatla; birlikte ben de yere yıkıldım. Çocuktan -f sala-bana ,£ tesir otti o tetot. işte p çocuk halktır Hünkârım..O çocuğa atılan tokatla yere yuvarlanan da halktır. O tokatı atan ise bir bey kuludur, bir padişah kuludur. Siz tanır misiniz bu halkı?

MUSA ÇELEBİ —Yemek yemez, uyku uyumaz olmuştum..Sonra o düşü gördüm. Biri dururdu önümüzde, imamlık ederdi bize. Sonra bütün o belirtileri gördüm bir bir...

Simavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin dediler adına.bSor^dumbir^ok4ömsey.e^var mı devletimde böyıfe biri? Var dediler... LJİkİrTbîT'garip kişidir dediler... Atası Rumeliye ilk geçenlerdendir, Selçuklu Hanedanından gelir, çok kılıç çalmalardır küffara atalarınızla birlikte, ondan Simavpa Kadılığı verilmiş kendisin§jWBudah|.kendisinden gelecek olanlara, arçadlorunu Bedreddin almış başını, **çıkmış gurbete Konya'da Feyzullahi Konevi'den, Kudüs'te Ali Kâsmin'den Mısır'da Seyyit Şerif'den**
"»• -T-H[-^^C^^^'Tf*. ^^ «' «<* -^»«^«*] r[~ • ve dahiHuseyin AWatfcteq_jürnı§,fşjfZp, bir gece
cezbe^e'erîşip NTl'e dökmüş tüm kitaplarını, "bundan böyle bana ancak benden gelir gelecek olan" "âıyerek. Dediler ki, Mısır'da Berkok'u, Semerkant'da Timur'u tepip şuracağa gelmiş, sessiz soluk suz yaşar.

BEDREDDlN—~Siz yeniktiniz... Dermansızdınız.... Umutsuzdunuz... Bütün beyler, paşalar, vezirler büyük karındaşınızla birlikti. Sonra etrafınızda biriktiler bir

iki... Bölük oldular... Tabur oldular... Alay oldular, Tümen oldular... Ordu oldular... ~~Kimi bgj oldu. id mi onp'itctat odon kol. Mimi yay eldu; ^dmi-ok... OMun ulılül. yayla[1]! Kalül ülUe.~~ Böylelikle girdiniz Edirne'ye.|K«'iııüaşiniZlll Uüyİuıi, pahalan, vtgİF-I§flıtoi^!it<tıtai'»ige, kaçağın tahtına buyur ettiler... Tahtı gördüğünüzde unuttuğunuz o adsız sansız yiğitler vardı ya onlar halktı işte, bir bulup bir yitirdiğiniz, ya da karındaşınızın anlı şanlı vezirleriyle değiş tokuş ettiğiniz o kimselerî^fâlktıj

MUSA ÇELEBi— Nerdeler şimdi neden yanımda değillerT^tte zaman sardı çevremi bu kalabalık? Kim bunlar?

BEDREDDİN— Nasıl? Bilmez misiniz? Babanızın çevresindekiler değiller miydi bunlar? NerdeTnraktilar bobanıaı? Ve^i?tr»?>-Bdyük1uıı n ıdaşıı uza b'»[1] felek Oı itti üi'al '

/ ranrıyKişıterer-ttaç savaş vormig bobayıgn Ama onlar için ne Bayezid Hah, ne Süleyman Şah, ne Musa Çelebi!. Bîr tek şey tanır onlar. Devleti. Ve devletin başındakini|4<iı 11 yiüeı se-§it-'«>Mjf'»yoterH^'devlet^gitmesiri. işte bunlar padişah kulları... Sizi düz yola çıkardıktan sonra "haydi uğurlar ola!" deyip arkanızdan bakanlar ise halk.

MUSA ÇELEBİ— Hep soruyorum kendime? Kimlerdi onlar? Ne isterlerdi benden?

BEDREDDİN—Tanır mısınız bu halkı hünkârım? Peki tan ı madığiniz bir halkı nice yönetirsiniz? Siz yönetmezsiniz halkı! Hükmedersiniz! SizderTÖTicekUe^rde öyle.

MUSA CELEBİ—Peki nasıl ayıracağım iyiyle kötüyü, doğruyla eğriyi birbirinden? Eğer çevremdeki beylere^paşala-rar vezirlere güvenemezsem. _^_——-'''''^

BEDREDDİN— HalkaTcurak~verme1<î^^ Onun ~~~1çihdesaraydan dışarlara~~ taşmanız gerek Hünkârfm. *(ilk defa göze batacak kadar heyecanlanmıştır)* Edirne'nin karanlık, çamurlu sokak-

larına taşmanız gerek.... «Pir" onlUım üzümü

'löşH'TUtiMı/ y «srek.. .Hergün
yüz türlü haksızlığa uğrayıp yüz tere canından
bezen kimselerin vicdanlarına taşmanız gerek..
Ektiğini biçtiğini ağasına taşıyan, gene de bir lok
ma ekmeğe muhtaç yaşayan kapı kullarının o iki
zeytinden ibaret sofralarına taşmanız gerek...Dini-
nizden değil deyi devlete cereme ödeyen Sakızlı
Rum esnafın yüreğinde hergün büyüyen o
haklı isyana taşmanız gerek ..Bütün Âlbsman'a
taşmanız gerek

MUSA ÇELEBi—*(Atılır şeyhin ellerine)* Bunu ancak sen yapabilirsin sen!. Sen rehber olabilirsin bana! Sen ışık tutabilirsin! Gel benimle!..Sadrazamım yapayım seni!

BEDREDDlN— *(Acı bir gülüşle)* Ata yadigârı paşalarınızı küstürürsünüz...

MUSA ÇELEBi—ikinci vezirim ol!..

BEDREDDİN— Devlet hizmetinde kocamış lalanızı küstürürsünüz

MUSA ÇELEBİ— Kazaskerim ol benim, o makama sizden uygun kimseyi göremem.

BEDREDDlN—Olmaz Hünkârım. Sizden bir mansıp kabul edemem.

MUSA ÇELEBi— Neden?

BEDREDDİN— Beni onlarla bir tutarsınız, beni incitirsiniz, beni onlardan farklı tutarsınız, onları incitirsiniz.

MUSA ÇELEBİ— Sana ihtiyacım var..,

BEDREDDİN— Öyle bir düzende yaşarsınız ki Hünkârım. O düzen olmazsa siz olmazsmız, ben olursam o düzen

MUSA ÇELEBi—Değiştiririz düzeni.

BEDREDDlN— Bu sizin de gücünüzü aşar Sultanım. Ya bana yazık olur, ya size, ya beni size kırdırırlar, ya sizi kırarlar...

MUSA ÇELEBi— Korkuyor musun?^ ------

BEDREDDİN—*'(Dlkelir* />af/fç^Korkmak mıp

MUSA ÇELEBi— *(Bir büyük heyecana kaptırmıştır kendini)* Senin fikrin var, benim gücüm. Sen baş ol, ben kol. - Sen-buyur ben-kılayım. Hiç mi hicsatmiyoroün ta-derimiü naoıl birbirine'bağlu Gel benimle!.

BEDREDDİN— Mutlaka istiyor musunuz Hünkârım?

MUSA ÇELEBi— Mutlaka istiyorum.

BEDREDDlN— Ne pahasına olursa olsun <%ebüir-misifHz?

MUSA ÇELEBi—Ne pahasına olursa olsun.

BEDREDDlN— *(Baş eğer)* Pek âlâ. Başım yolunuza feda Hünkârım.

Işıklar kararır.

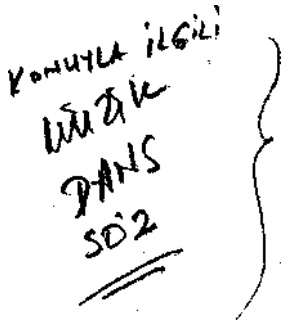

Bu salonda 3 kişi vokal yapabilirler yanlıtlamamı [illegible] dizen [illegible] ve önlerinde mikrofanyla orkestra buna katılabilir, Hedef mühür bir dedikodu görüntüsü yaratmalıdır

SAHNE - 2

SAHNE 1/4

Musa Çelebi'nin Edirne'deki sarayı. Sat, salonu, mermer sütunlar vb. So/Ml s/y/a *Hünkârın arz odası.*

iSsKP»'

fl/frapl-

llkin yalnız salon ışıklandırmıştır. Hünkârın arz odası karanlıktır.

1. Saraylı, 2. Saraylı, 3. Saraylı bir yandan bir toplantı için ha-/, j zırlanırlarken, bir yandan da kendi aralarında konuşurlar. Bir çe-' şit korodur bu.

2. SARAYLI- Olur şey değil.. Görülmüş

2. SARAYLI- şey değil. Duyulmuş şey

3. SARAYLI- değil.

1. SARAYLI- ^BuJLürkJçocası büyülemiş Hünkârımız efendimizi. Afsunlamış.
O buy ürür, Hünkârımız efendimiz işler.
Sen tut da cümle ümera ve ricalin malını mülkünü al elinden...
Zelil et onları...
Rezil et...
Sen tut da bir takım yaramaz kişilere dağıt bunca malı mülkü.
Devlete hiç bir hizmeti geçmemiş...
Hiç bir gayreti görülmemiş...
Hey, Koca Inaloğlu Yahşi Bey, hey!..

NEGATİF 1947'DA PARIS SÖZLEŞMESİ AYRILI

1. SARAYLt— Hey, Candaroğlu ibrahim Paşa, hey!..

2. SARAYLI— Hey, Koca Gazi Evrenuz Bey, hey!..

3. SARAYLI— Devletin temel taşı bunlar...

İ. SARAYLI— Osmanlının yüz akı...
Gökyüzünün direği...
InajogJiLYahşi Bey demek, tüm akıncı beyleri demek... Osmanlının en oynak, en vurucu gücü demek... """^ -- — — - — --

2. SARAYLI— Candaroğlu ibrahim Paşa demek, tüm Anadolu demek.

1. SARAYLİ— Gazi Evrenuz Bey demek, tüm Rumeli demek...

2. SARAYLI— Sen tut da gücendir bu akbahtlıları...

3. SARAYLI— Bu namuslu kişileri...
Bu canı başı devlete adamış yiğitleri...
ŞenJüt da herkas ektiği toprağın MhihJıfiQte>u
şen tüt da
Sen tut de herkes tuttuğu işin sahibidir de^.. Fetih hakkı dedikleri şey nerde kaldı peki?" Miras hakkı dedikleri şey nerde kaldı peki? Hünkâr beratı hakkı dedikleri şey nerde kaldı peki Daha çok çalkalanır bu umman... Daha çok kararır gökyüzü... Daha çok yağar, gürler..., *Candaroğlu ibrahim Pasa çıkar Hünkar" in arz oda-sından, ayni anda, Gazi Evrenuz Bey dışardan ge-*

CANDAROĞLU— *(Evrenuz Bey'in eline eğilir, beriki çeker)*

.(Öpeyim Gazi babam.

0'A Y^' EVRENUZ— Saâ01 paşa oğlum. Ne haber? A

CANDAROĞLU— Tanrı sonumuzu hayreyleye..Şimdi yanlarından gelirim. Nuh_der, peygamber demez. Çağında adımız çd^zejJHİdacak korkarım. GAZi EVRENUZ— IstediklerTrtB?

CANDAROĞLU—.^ok başka;flüşünürjjzden. Şok başka düşünür ataîâlrmclân. Düşüncelerini izleyebilmek ne

Daha ilk görünüşte seyirciye

mümkün? Gerçi tanrı hakkı için çok cesur, çok da gayretli. Ama bu kadarı yeter mi? GAZİ EVRENUZ— *(Dalgın susar)*

CANDAROĞLU— *(Kimselere duyurmak istemediği bir f ışıltı ile)* Derim ki, Amasya[1] daki şehzade Mehmet Bey'i seçmekle Inaloğlu Yahşi Bey, Sinan, Budak . Beyler daha mı doğru yaptılar acaba? Uzaktan bakıldığında Mehmet Bey daha bir tutarlı görünür.

GAZ! EVRENUZ- aç^^S^^rj^gözlerirni açtığımda bu devlet bir devletdeğil, bir beylikti daha. Elimde doğdu benim, elimde büyüdü, etimde°oofpildi$_t$- olimde-gfrzeüfiştl.,£n.uş sımrlarda- hâlâ-yarrtafamrıiamlajm.. Devletin temelinde bunca emeğim yatar. Osmanlı töresi bizimle başladı. Bu töre der ki: saltanat^bûyüğûndür, meğer ki feu beıfki üofroter, r ^[fejslzlğlâ,-İlletli ola. Ben bu töreye ihanet ede mem.

CARDAROĞLU— Ben de sizin gibi düşünürüm, Gazi babam. Lâkin korkarım. Hiç kuşkusuz devletini .seviyor, ama{&. başka türlü seviyor. ®m^aıpTOi^agacH4tt*)t>t!Viy(jı. Onun devletinde i£E kocamışlara yer yok., ' GAZi EVRENUZ— Ne kötülük bulmuş bizden peki? Bîz baba yadi garlarından ata yadigârlarından? Biz değil miyiz onu o mertebeye çıkaran? CANDAROĞLU- \HayOa|k^5ikâ>rnış kendilerini o mertebeye, öyteîaer. SizTjeni kapıda karşıladınız de,r. GAZ! EVBENöZ^Peki neye benzermiş şu halk dfeSjgT? Benim bildiğim su gibi bir şeydir rtaJk^urnusak esersin

—g...! w u yıu/ı *un* ypyuır ıiajjc^ dalgalanır, sert eggfgîn kudurur.

CANDAROĞLU—Dinletemed|rnsozOrnü, bana halk gerek der, başka şey demez^Kprkarım Gazi Babam, korkarım ki, bir gün gele, bu devlet onun hummalı ellerinde eriyip gide,

GAZi EVRENUZ— Kim sokar bu fesat düşünceleri kafasına?

CANDAROĞLU— Bilmez gibTKbnuşursunuz.

GAZi EVRENUZ— Karış karış, ayak ayak, adım adım fethettim şu Rumeliyi ben, fethettim de armağanVçttim Osmanoğluna. Bu mu olacaktı mükâfatım' yaşımda her bir hakkımm,her__ her bir dirliğimjp^^ mı görecektim birdÜBUcî gibi mi varacaktım Osmanoğlunun *aya-_* j Olmaz öyle sev. Şimdi kendileriyle konuşmaya gidiyorum. Ne kılacaklarsa kılsınlar batta? *Vurur kapıvı. o öfkeyle girer arz odasına, Hünkârın arz odasında yanar ışıklar, bu yanda söner. ////ün öfkeyle dikilir. Evremiz Gaziyi görünce uzunun hatları yumuşar.)* Hoşgeldin, Evrehuz <oca. Ben de sizi çağırtmayı düşünürdüm. "GAZi— Hünkârım. Nasıl bilirsiniz beni? MUSA CELEBİ— Seni mi?Akmcılarımın piri.. Serhatlanmm aslanı. Devletimin kurucusu... ~~KocaGoEi Babanrtjeıiinv,~~

MUSA ÇELEBİ
SAHNE 5
EVRENUZ

GAZi EVRENUZ— Peki nice kıyarsınız bana?

MUSA ÇELEBi— Size kıymak mı dediniz?

GAZi EVRENUZ— Yalnız ben olsaydım kıydığınız.varmazdım ayağı nıza... Ama kim bu devlete bir hizmette bulunmıı;-|nikim fMTçmrTnKfflrrrrTtrin için, atalarınız için Vf fifihHffilnrfîhgki ^ ' ağartmışsa kimlik an dökerek, ter dökerek devletin bir makamına erişmişse taşa çalmıyor bugün. ~~Ayaklar baş[1]yorino gotiriliyor, bu^k» ayak yerine. ^Devletin te-~~ melleri sarsılıyor hünkârım. Eğer siz fetih hakkına dayanan şu düzeni bir sadaka düzeniyle değişmek istiyorsanız, bilesiniz ki rızamız yoktur buna.

MUSA ÇELEBi— *(Öfkelenmiştir, bir büyük irade cehttyle yener öfkesini)* Bizim de, bu türlü konuşmanıza rızamız yoktur.

EVRENUZ GAZJ— *(Gururlu)* Ben konuşurum...Ben (tolcoan yılımın» ı% yılını üü^ııuı*rkTtrçr hanüyurum Ben pederiniz, yeri cennet olsun, Yıl-

dirim Bayezid Han zamanında da böyte-kenyşur--dum, ben'atan«2r^eı^«ennet^îfsürr Gazi Murat Han zamanında ~~da.böy4o< konuşurdum, ben ulu~~ atanjz-yeticenaet^ûlsuti Gazi Orhan zamanında da böyle konuşurdum. _____ ___

MUSA ÇELEBi—Onların çağından bizirn çağımıza değişerTpe çok şeyler var, farkedemediğinjz_bu._

EVRENUZ GAZ!— Size övle_deriei:.$_T$JsJerine öyle geldiği $_t$ için övle-~~derler. Sizo.au foleöin valntıa bir vGaürvü~~ de başka yünü varyetesin. <Hmi, Jnaloglu ~~Yahşi-Bev-n9r9dc?DIH(8mtsı-külur-ıuıüu';lutrfrt-~~ ke-kertmışU OIRBrilgl EMffŞjnan Bev imlimin niF

tttfaft^^ Ttltte. "Bunlar Uem-Vee b^lar >n>ad^ k-ad.

MUSA ÇELEBİ— *(Acı bir*gü/uafejBeni terk ettiler^JJe zaman ki kendilerindeJtrffKofam geri istedim^

GAZİ EVRENUZ— Onlar sizden canlarını esirgemezlerdi, mallarını mı esirgeyecekler? Ama b^düzen ki alt üst edilmek istenir vo^ncaU-o-düaon^

~~i eaoıliKtiü duyar, yunıma yüvuıii...~~ MUSA ÇELEBi— Btsrtöaen, düzen dediğiniz ne? Düzen haline getirilmiş bir düzensizlik, hak haline getirilmiş bir hak-sızlık değil mı Y şu yana bakarım: Birtakım insanlar görürüm Saraylarda konaklarda yaşarlar... ipeklere atlaslara bürünürler... Oğlanlararavratla-* ,rabwyururlar... Yedikleri önlerinde yemedikleri artlannda... To^raJkjjnJarin.buyruğumda, ama-ön-4a*w tograğa verecek sevgileri yok... Ağaçlar onların buyruklarında, ama onlar ağacın dilinden anlamazlar... Derya onların buyruğu altında, amer onter dj|^aya_karşjt balıklar -gjbi sessizdirler.... Sonra bu yana bakanm: ^aşkatarmf görürüm, izbelerde yaşarlar...Sabah karanlığında çıkatlar

evlerinden gece karanlığında dönerler... Çalış maktan iki kattır belleri... Pırtılar içinde dolaşırlar.. Ekmekleri, çok kez katıksızdır.... Sakallarına ak düşmeden ölürler... S*w» toprakla konuşurken ~~gartfüm-ontem..'. Jki yavuklu.gibi anlarlar birbirleri~~ oÜuMeiiiüeii... Ağaçla söyleşirken görürümünlaa^u^ş<w^$H_e$rtJİr'öy[e, birbtflennü "tlOKtjrM... Deryayla oynaşırken görürüm onları, anlarım ki, onları birbirlerinden iayırmak için Nemrut'tan za lim olmak gerekir. ' "

GAZi EVRENUZ— Ulu atanız, yeri cennet olsun Gazi Orhan'ı hatırlarım: Fetih ufukları yeni açılmışt^ önümüzde.. Rumeli'ne yeni yeni çıkmıştık. Şöyle buyurdu Orhan gazi: Tez bir sayım yapılamakitten ve esirlerden her beşte bir, hazineyi hümayuna ayrıla! Gerisi gazilerim arasında yarartiklarma göre payedile! Topraktan, ağaçtan, yaylaktan, otlaktan, bağdan bahçeden ve dahi .deryadan ne varsa, hazinenin hakkı çıktıktan sonra yıllık yüz bin akçadan artık olanları vezblerime, beylerime dirlik verdim, has diyeler adına/her has sahibi her beş bin akçeye bir boğaz besleye ordum için. Yıllık geliri yüz bine kadar olan yerleri sancak beylerime dirlik verdim, timanaiyeler adına ve dahi her timar sahibi her üç bin akçeye bir boğaz besleye ordularım için. Yıllık /geliri yirmi bine kadar olan toprakları devlete yararlığı geçmiş,jeçecek^ağalara, sadık kullarıma/dirlik verdifn7Zeamet_d^&ler adına, bunlar dahi her üç bin "aRçeye"b1r boğaz besleyeler ordularını için. işte şu beğenmediğiniz düzen böyle kuruldu, ulu atanız Orhan gazi'nin mübarek elleriyle kuruldu ve bu düzendir ki keskin etti Osmanlının kjgını, şevke getirdi yiğitleri...

MUSA ÇELEBi— Ne kadar toprağın Var Gazi Baba?

GAZi EVRENUZ— ***(Susar, belli, hiç çekmemiştir tasasını)***

MUSA ÇELEBi— Kaç yüz, kaç bin ırgat çalışır topraklarında?
GAZI EVRENUZ— *(Susar)*
MUSA ÇELEBi— Nasıl çalışırlar?
GAZI EVRENUZ— *(Susar)*
MUSA ÇELEBi— Susarsın, bilmezsin nereden ne gelir, ne kadar gelir, nasıl gelir. Sana onu getirenler evlerine ne oötûrürler, ne kadar götürürler, nasıl götürürler? r®ende(woJaniac4)i^ojnfercten olanlar ve dahi onlardan olacak olanlaroSnT^ftKıv&^njlJ^riersenin kılıcının hakkını, yerler de bitirernezler.
GAZI EVRENUZ— Günü geldiğinde onlar da bşşJafiHrkoyarlar yolunuza. ^ ^ f ^ " ' '
MUSA ÇELEBi— Onlar da yenjJetHilŞrden yeni yeni beratlarla yeni yenhppreMareldeederler... Kılıçlarının hakkı ola- «dtfîir düzen ki bit Gazi Baba, en çok pay alanın elinde büyüdükçe büyür payı, ihtiyacı aşınca, değersizleşir kullanılmaz olur, atılır bir yana, sonra da niceleri o atılmış kullanılmayan toprağın özlemiyle can verirler, işte bu yüzden büyürdüm ben , o fermanı, "Herkese kendi ektiği toprak" dedim.
GAZi EVRENUZ—jtûörbizim rlpjKjEgnfi snrHmamiTii hııyıırııyor^nnız7_kîn5rrTHZit duvara asmajnjzjjejglgrJ-âamdır ki hJünkârım, o7îIaT^ız]n^ln^ksinler, biçsinler, biz de onlar için bekleyelim ~§Trwlaci) Bu düzen bozulacak olursa bir tek kulunuzu bulamazsınız arkanızda. j
MUSA ÇELEBi— *(Sükunetle)* Halkı bulurum.
GAZI EVRENUZ— *(Öfkeyle bağınr)* Bunlar ne fesat düşünceler.
* Kim sokmuş bunları fikrinize? Nasıl sokmuş? Olacak iş mi bu? Gelsin düzenbazın biri, devlete bunca hizmeti geçmiş kocamışları haklarından ve ayrıcalıklarından etsin.
MUSA ÇELEBİ— *(Öfkeyle çeker kılıcını ve gürler)* Bak ha Evrenuz Bey! Her kim ki öner diruzs-tir, bu ata yadigârı demem, hatta bu atamoemem.

GAZI EVRENUZ— *(Bir heykel gibi dimdik durur.kılı kıpırdamaz)*
MUSA CELEBi—f/fer *kılıcını kınına, kendini toparlayarak)* Neden onu sana yeğ tutarım bilir misin?
GAZİ EVRENUZ— *(Susar)*
MUSA ÇELEBi—Gerçi senin kadar hizmeti yoktur bu devlete, sen- çj|eyin kan dökerek köcamarnış fetih yollarında, ^gene deonu.sanaj^eö| tutarım, neden bilir misin?
GAZi EVRENUZ—(Susar;
MUSA ÇELEBi— ilkin şu soruma cevap ver: Sen değil miydin, karındaşımız Süleyman pahın orduları başında Hasköy önûnde~benim orc ularımı bozan?
GAZİ EVRENUZ— Bendim. Ama Inceğiz Mevkiinde ve sizin ordularınızın başında karınd ışınız Mehmet Beyin ordulannı da bozan bendirjı.
MUSA ÇELEBi-Peki neden? ı
GAZi EVRENUZ—Çünkü ben devletir/dirliğini sağlamayı düşünürdüm.
MUSA ÇELEBi— Peki neden, sonra karındaşımız Süleyman Şahı bıraktın da bana g içtin?
GAZI EVRENUZ—Anladım ki o yaştaJiz başta ilensiniz. Devleti siz daha yüceltirsiniz. O Valnızca.zevkini eğlencesini düşünürdü, siz devleti düşünürsünüz.
MUSA ÇELEBi— Peki bilsen ki Amasfe'daki karındaşımız Mehmet devleti bizden de âirtık düşünür, bizden de ileri götürür, beni bırakıp ona gider misin?
GAZi EVRENUZ— *(Susar)*
MUSA ÇELEBi— SusarsınjYalan söylemezsin çünkü. Zaten biliriz, devlet sizin için heıfeeyden önce gelir Ve bu dev- • tel sizin yetmiş yıl önce ulu atam Orhan Gazi'yle birlikte temeline ilk harcı koyduğunuz, ilk biçimini verdiğiniz devlet olduğu sûrece herşeyden önce gelirTYâlnız biri çıkıp da bir başka biçim vermeye görsün. ajL. ---------
GAZI EVRENUZ— *(Sapsın kesilmiştir)* Hünkârımız efendimiz bitirdiler mi azarlarını?

MUSA ÇELEBİ— Azar mı, hayır. Biz anlatmaya çalışıyoruz, neden Simavna Kadısıoğlu Bedreddin'i size yeğ' tutuğumuzu. Onun temeline ilk harcını koyduğubir_devletiyoMıenüz oluşmakta olan fjkjrjgnvar. Çilesini henüz kimse çekmemiş, kanla beslenmemiş, uğruna başlar verilmemiş, işte bu beni büyüler. Ya bu uğurda öleyim derim, ya bu fikri gerçekleştireyim derim. Bir düzen ki sizinle başlar, gazisi ya da şehidi siz olacaksınız... Bunu sen anlamazsan kimse anlayamaz Gazi Baba.

GAZI EVRENUZ— *(iyice kapanmıştır içine)* Hünkârımız efendimiz izin verirlerse...

MUSA ÇELEBi— *(Yaklaşır Gazi Evrenuz'a t dostça kolunu atar omuzlarına, gönlünü almak dilemesine)* Koca Gazi Evrenuz'um benim, öfkemi bağışla. Biliyorum bu benim en büyük kusurum, pir^gün o da şöyle demişti bana: *(Hatırlamaya çalı\ r Hünkârım, her ne ki seni tanrıya yaklaştırıl bir ni-£-j \ yet, bir fikir, bir söz, ya da bir eylem işte ormelek-l tir, her ne ki seni tanrıdan uzaklaştırır Ur niyet, bir fikir, bir söz, ya da bir eylem işte o şeytandır.*"

GAZI EVRENUZ— *(Güçlükle ayakta durur gibidir)* Htihkarım!

Aynı anda bir iç oğlanı girer.

IÇOĞLANI — Çatalca sancağınızdan bir haberci. Acele huzura alınmak diler.

MASA ÇELEBİ— Gelsin.

iç oğlan çıkar ulak girer.

ULAK — *(Hünkârın eteklerine kapanır)* Hünkârım. Haber alındı ki karındaşınız Mehmet Bey Bizanslı Manûel ile anlaşarak bir kere daha Rumeli'ye geçmiş bulunurlar...Kendisine iltica etmiş olan Inaloğlu Yahşi Bey, Sinanive^udak_Beyjer'le birlikte.

MUSA ÇELEBi— ***(Bir süre yediği darbeden sersemlemiş, kalakalır, neden sonra topaflanumühfîrBTrel hareketiyle savar ulağı, dudaklarında acı bir gülüşle döner Ga-***

zl Evrenuz'a) Gör işte Gazi Babam, gör işte. Bunlar değil miydi sizinle birlikte beni Edime şehri kapılarında karşılayan? Bunlar değiller miydi tek-birleriyle beni karındaşımız Süleyman Şahın tahtına dek götüren? *(iç çeker)* pekala, öyle olsun. Tedarikini gör Gazi babam, karşılayalım onlan. GAZI EVRENUZ— *(fyke kapanmış, iyice kararmıştır)* Meğer ne kadar kocamışım.hiç bir şey anlayamıyorum.

GEÇİŞ
MÜZİK
DANS

SAHNE-3

Sahne karanlıktır, yalnız alaca bir aydınlık ön sahneye belli belirsiz yayılmıştır. Bedreddin'le Börklüce Mustafa girerler, ikisi de derviş kılgındadırlar.

BEDREDDlN—Seni ben seçtirfv,Mustafam. On binlerin içinden seçtim, Mhüdam dişyi seçtim, oğlum deyi seçtim, sağ kolum deyi seçtim.
tBiyecaljsin ki senin hünkâr katında yerin var. Benimle ne afiŞ'veHşirjolabilir? Sözü araya getirmeden önce şunu bilesIrTlslefiaLJ Ben! Hünkârımız efendimizin kendileri seçtiler, seni ise ben seçtim. Ben onun aradığıyım, sen benim aradığım.^ *Bir an susar, Börklüce Mustafa'nın adeta büyülenmiş kaba köylü yüzüne bakar)* Bir büyük, korkulu yola çıkmaya var mısın benimle?

BÖRKLÜCE MUSTAFA— *(Büyülenmiş)* Sizden gelen her söz buyruktur bana.

BEOREODİN— Hiç varılmamışa varmak, ~~hiç ollonmomiei eldi*~~ jntmnk intnr mrstn?

BÖRKLÜCE MUSTAFA— Buyurun edelim.

BEDREDDlN— Hiç görülmemişi görmek ister misin?

BÖRKLÜCE MUSTAFA— Gösterin, görelim!

BEDREDDlN— Her arayan bir yola düştüğünde böyle söyler. Ama her arayan her aradığınıjıer zaman bulamazÇöller yitik ayak izleri îlelîöluMustafam.

BÖRKLÜCE MUSTAFA—Biz sizin dileğinizi yerine getirmekle aradığımız mutluluğa kavuşmuş oluruz.

BEDREDDlN— *(Mustafayı kendinden geçiren bir bakışla)* Tanrının jşığma doğru Mustafam! Tanrının ışığı-jjinjteüne doğru! *L~-*

BÖRKLÜCE MUSTAFA— *(Titrer)* Beni seçtiniz, binlerce on binlerce kulunuz içinden beni seçtiniz.

BEDREDDlN — Tanrı der ki: 'Bgnkejâmda gizliyim" Kelâm bir türlü yazılır, Lâkin bin türlü okunun *(Mustafa'nın gözleri içine bakarak)* Biz bin birincisinin izinde yürüyeceğiz.

BÖRKLÜCE MUSTAFA— Sırrınızı açmaya beni seçtiniz.

BEDREDDlN— Tanrının bin türlü güzelliği var derler... Biz bin birincisinin delisi olacağız.

BÖRKLÜCE MUSTAFA—Yoldaşınız olmaya beni seçtiniz.

BEDREDDlN—Tanrı insanda, tabiatta ve dahi eşyada saklıdır. Her birimiz onun parça buçuğuyuz. Onun içindir TRSfKki değerliyiz, onurluyuz. Herkes ne denli kendi efendisi olarak kalırsa o denli yüceltir tanrıyı, herkes ne denli başkalarının efendiliğine saygı du-. yarsa o denli saygı duymuş olur tanrıya. Buradan atacağız ilk adımımızı.

BÖRKLÜCE MUSTAFA—Halifeniz olmam ben i seçtiniz.

BEDREDDlN— Unutmak gerek Mustafa'n! ilk eylemimiz bu olmalı, unutmak. Gördüklerimizi, duvduklaomızv-öa-
rendikjerimizi ve dahi bitiklerimizi. türiLunutmak.
HOK Bugüne dek başkalarının gözü ile görmüşüz.... Başkalarının nklıyln fin?fınmflffi^{a}r^{4}^?<fl:ılarırın
vüreaiyje sevmişiz. Bunl
ûrgânböyle başkalarının gönlüyle değil kendi gönlümüzle seveceğiz. Kendi can gözümüzle ba-Eacağıy Hünyflya^OdrınvaJci bin VÛZÜ vardirye biz bin birjncisjnjELkeşf4ffe-9<ktık.

BÖRKLÜ *VSTKFf^THepobüyülenmiş haliyle)*Kurbanınız olmaya beni seçtiniz!

BEDREDDIN— ilk adımımızı attık. Hünkârımız efendimiz buyurdular ki bundan böyle herkes ektiği toprağın sahibidir, herkes diktiği ağacın sahibidir, herkes tuttuğu işin sahibidir ve dahi herkes kendi kendisinin sahibidir, istedim ki seninle gezelim, görelim, anlayalım: Bu sözde ne hikmet var? Halk ne anlamıştır? Sevinmiş midir? Yerinmiş midir? *O anda bir yerel ışık içinde bir âhl görülür, önündeki tezgâhta bir çarnjJ^JftU&ine testi biçimi*

BEDREDDIN— Bak...Orada'EFShî çömlekçilik eder. Varalım da konusalın/Ahinin yanına varırlar

BEDREDDIN A Merhaba Ahi Çelebi. Merhaba Derviş Baba.

ÂHI *(Çok sanatkârca yapılmış bir ibriği ele alır, inceleyerek)* Çok uzaktan geliriz. Duyduk ki çok de-

BEDREDDIN ğişiklikler olmuş ülkenizde. Varalım dedik, görelim dedik.

ÂHI — Değişiklik gibi görülen değişiklik değil Derviş Baba. Değişiklik daha önce yapılandı, yavaş yavaş çürüyendi, adım adım bozulandı. Osman Bey beyliğini kurarken bizi almıştı ardına, o bizi arkalardı, biz onu. Sancağımızı oradan oraya koşturdu da, ölürken ne altın ne gümüş bıraktı terekesinde. Bir atı, bir kılıcı, birkaç kaftanı ve dahi bir kaç koyunu. Hepsi bu. Neden dersen bizde miras yürümez.jıerkes kendi kazanmalı kazancını, budur töremiz. Osman Bey töremize uygun yaşadı veökJü.~O kadar cömertti M, yalnız gaza malından değil, kendi malından da dağıtırdı *r^^^j^^SL^Herltâfi(^W^ffter* çaldırır kim gelirse doyururdu. Varlıyı varsızı, mûslümanı müslüman olmayanı, yeneni,yenileni, efendiyi tutsağı ayırmazdı sohbetinde. Nasıl ki bu düzen bozuldu, bir kalın bir keskin çizgi ayırdı varlı ile ^arsızı, müslüman ile müslüman olmayanı, efen--riiyletutsağı..Şupdi Hünkârımız ruğuile yeniden dönüyorufûftüvvefcöüna.

BEDREDDIN —*(ibriği yerine kor)* Nasıl binöredirta sizin töreniz, varlıyı daha varlı, yoksulu daha yoksul kılmaz iş

ÂHI - esasına davanı r töremiz, kazanç esasına değil. Bizde her esnafın bir loncası vardır, ner loncanın bir piri. Bjzie_J^inkindfin_öJ5ce-gelir pirin buyru-ğy.. Herkes kazandığını ortaya kor, sonra herkes ondan alır ihtiyacını. Bir baba ölürken oğluna işini miras bırakır, yoksa malını mülkünü değil. Şimdi Osmânoğlu da anladı ki yolu yol değil, döndü bizimkine.

BEDREDDIN— Sağol Ahi Çelebi. Çok şey öğrendik senden. Tanrı seninle olsun.

Uzaklaşırlar. Ahi'nin üstünden Işıklar çekilir. Bedreddin'le Mustafa'yı izler. Ahi türküsüne başlar yeniden. Ses uzaklaşır. Görüyorsun ya Mustafam. Bizden de önce bizim ibi düşünenler olmuş. Hatta uygulamaya da ge-Ümiş. Ne var ki biz onların vardığı noktadan çıkıyoruz yola. ~~Onların da tearübelori~~

Bir yerel ışık, bir yoksul köylüyü aydınlatıl ki orak.görûnmez başakları blçmektedir^dudakla-

BEDREDDIN— §ik'orada bir köylü. Varalım da bir merhaba diyelim hele. *Köylünün yanına varırlar.*

BEDREDDIN— ***(Bir süre kendini coşkunlukla işine vermiş, işinden başka şey görmeyen köylünün hareketleri nl izler)***

Ne mutlu sana oğul. Kendini böyle bir gönül coşkunluğuyla işine verebilirsin.

KÖYLÜ— *(Kaldırır **başını, Bedreddin'e** bakar)* Bilir misin ki

Derviş baba. Hünkârımız efendimizin fermanından beri bu orak benim, bu başak benim, bu toprak benim...Benim olalıberi bu orak daha keskin, bu başak daha dolgun, bu toprak daha cömert.

BEDREDDIN— ***(Eğilir, bir tutam başak alır eline*** **j»SerjJrTolallberi daha bir güçlü &aJJ*yoT§un orağıfiîTondan sa na keskin geliyor böy4a|senin olalıberi daha bir istekli yapıyorsun işirti, ondan daha doluyor bu başaklar, senin, olalıberi daha bir tutkuyla seviyor sun toprağı, ondan böyle cömert, böyle doğurgan.** ***(Başağı atar aldığı yere)***

KÖYLÜ — Bir şey daha var ki Derviş Baba, hepsinin üstünde bu. Bütün bunlar benim olalıberi ben de daha bir kendimin oldum, daha bir kendimin olalı, daha bir tanrıyla doluyor içim. Bilmem M anlatabiliyormuyum?

BEDREDDIN— Anlıyorum, sandığından daha iyi anlıyorum. Haydi hoşça kal.

Ayrılırlar köylünün yanından, yerel ışık kayar köylünün üstünden. Bedreddin'le Mustafa'yı izler. Köylünün gittikçe uzaklaşan türküsü duyulur bir süre. **I—**

BEDREDDIN Anlıyorsun değil mi Mustafam. Neden daha fazla tanrıyla dolup taştığın» içinin?geynrmk için insanın

SAHNE 119

hür olması gerekir çünkü. Köle sevemez. Köle ezikliğinin acısını ve tiksintisini duya'r yalnızca. ~ hahfrbtılıtuır iri hıUnnrının ıgığı bile-delip g»

Yerel ışıklar ağın) çekmekte olan bir Rum balıkçıyı aydınlatır. Dudaklarında bir türkü.

BEDREDDIN— Bak şurada bir Rum balıkçı. Rızkını çekiyor dereden. Varalım da hatırını soralım bir. ***Balıkçmfın yanına varırlar***

BEDREDDIN— ***(Balıkçıya)*** **Görürüm ki işini pek seversin kardeş.**

BALIKÇI — işimi bugün daha çok severim Derviş Baba. Bana öyle geliyor ki bir dua, bir tapınma benim kıldığım.

Bir tapınma ki sizin kitabınızda da bizim kitabımızda da yeri olmalı. Eksik olduğu içindir ki bugün sen ben diyoruz, birbirimize düşüyoruz.

BEDREDDIN— Doğru dersin balıkçı kardeş. Lâkin bilmek isterim, sen bu inanca ne zaman vardın? Nasıl vardın?

BALIKÇI — Dedem Edincik Tekfurunun hizmetindeydi. Bir sabah sizinkiler bizimkileri bastılar, derlediler topladılar buraya getirdiler. O gün bu gündür bey hizmetindeyiz, iyi adamdır beyimiz, hoş adamdır.. Köleliğimizi duyurmamaya çalışır, çalışır ama o öyle çabaladıkça biz daha bir duyarız köleliğimizi. Sonra bir gün dediler ki: Hünkârın fermanı var. Herkes kendinin efendisidir, herkes tuttuğu işin sahibidir. O gün baktım ağım hergünkünden daha dolu, lâkin yüküm hafif. O gün bugündür düşünürüm.

BEDREDDIN— ***(Bedreddin eğilir, henüz canlı bir balık alır ağdan)*** **Bir sonuca varabildin mi bari?**

BALIKÇI — Vardım. Anladım ki tüm dinlerin, kitapların, sınırların, devletlerin ötesinde bir sev var ki. insanı, insan kılıyor, birbirine sevdiriyor. Sonra dinler, töreler, kitaplar, yasalar, giriyor araya, birbirinden ayı- Barıa övlejjeliyöTkl tanrınınsâriadabana rıyor:

ı yetecek, artacak kadar sevgisi var. BugOrrtJö- Tüşemediğimiz bu

BEDREDDIN— ***(Balığı atar ağa yeniden)*** **Seni dinledim de gözürrideki perde kalktı, birçok şeyleri daha iyi görür oldum. Sağol balıkçı kardeş.**

BALIKÇI — Sen de sağol Derviş Baba. Dinin dinimden olmadığı halde beni kendine kardeş bildin. ***Ayrılırlar. Işık Bedreddln'le Mustafa'yı izler, balıkçının üstünden çekilir, balıkçının perde perde uzaklaşan türküsü.***

BEDREDDIN—Anlıyorsun değil mi Mustafam? insanınJabiayn-. da var olan sevgidir, nefret değil. Hyff Ul üjrktri"t»ıı'

* Sonradan olma birşey, yapma bir şey. ğabak, ikisi bir araya geldiğinde hemenoik nası kaynaşırlar, sevgTrıemencik yürütür hükmünü, ne zaman ki oyuncaKiarırîı bölüşemezler, kavga ve r.

ağaç, tuttuğu iş dedik, yarın belki de herkese herkesin toprağı diyeceğiz, herkese herkesin malı mülkü diyeceğiz, yarinvanaflırKtenjjavridiyeceğiz. ***(Heyecanla sarılır Mustafa'nın ellerine)*** **işte bunu ilk söyleyen sen olasın deyi seçtim seni.**

BÖRKLÜCE MUSTAFA— ***(Yeniden başlamıştır zangır zangır tit-' remeye)*** **Ben söyleyeceğim, ilk söyleyenin ben olduğumu bilerek söyleyeceğim.**

BEDREDDlN— Anadolu'da Rumelin'de beni yayasındeyi seçtim.

BÖRKLÜCE MUSTAFA— Yayacağım seni, TanrinîrTlcelShıını yaydığımı düşünerek yayacağım seni...

BEDREDDlN— Bir noktaya varacağız ki Hünkânmız efendimizle de ittifakımız bozuJac^J^kLoJlu daJîJLSjjjdıracak yer_bjularrayacagız_düzeDİmizde. işte o gün için seçtim seni.

Birden bir davul sesi yankılanır uzaktan. Üç uzun bir kısa vuruş. Aynı anda büyücek bir yerel ışık düşer sahnenin ortasına. Bedreddin'le Mustafa kenara çekilirler... Birinci, ikinci, üçüncü adam lar top/aşırlar ortadaki Işıkta*

AHİ — Savaş çağrısı bu...

KÖYLÜ — Düşman saldırısını haber verir.

BALIKÇI — Sınırımız aşıldı m'ola?

AHİ — Lazımdır ki işimi ve tezgâhımı küçüğüme bırakıp palamı kuşanayım.

KÖYLÜ — Lâzımdır ki orağı ve sapanı bizim kadına bırakıp kılıcımı alayım ele. BALIKÇI — Lâzımdır ki ağımı onu kullanabilecek olana bırakıp sizlere katılayım.

AHİ — Sen de mi?

KÖYLÜ — Dinin dinimizden değilken. BALIKÇI — Hünkânmız efendimiz bana hürriyetimi bağışlarken, işimi verirken ayırdı mı sizden? Ben de ayırmam kendimi. Haydi geç kalmayalım. *Koşa koşa çıkarlar.*

Bedreddin'le Mustafa girerler yerel ışığa. **BEDREDDlN—** ***(Uzunca bir süre gidenlerin ardından baktıktan sonra)*** **işte bu halktır Mustafa'm. Bizim o gösterişsiz, dilsiz, büyük gücümüz.**

Işıklar kararır.

4 SAHNE-4

Samakov yatanında, Çamurlu Derbent dolaylarında Mehmet Çelebi'nln açık ordugâhı. Sabah olmaktadır. Bir pembelik kımıldamaktadır bataklığın arkasındaki yamaçlarda. Batak buğu buğu tüten bir karartı gibi gözükmektedir uzaklarda... Gene uzaklarda bir cenk gürüttüsüdür sürüp gider. Üç er, üçü de nöbettedirler. Bir yandan kendi aralarında sohbet ederler, bir yandan uzaktan kollarlar.

iki gündür can veririz, can alırız bu berzahta. Lâkin savaş hâla ortada.

Bir adım ileri, bir adım geri.

Osmanlı'nın Osmanlı'ya bu türlü kıydığı görülmemiştir.

1.ER –Derler ki haber göndermiş Musa Bey Hünkânmız efendimize; O ki saltanat kavgası ikimiz arasında

.2. ER – ne kırdırırız kardeşi kardeşe. Gelelim karşı karşı-

–ya, haklı haksız belli olsun.

2. ER Bizim Musa Bey'in yiğitliğine sözümüz yok. Sözü-

–müz kırıcılığına, kıyıcılığına.

3. ER O öyle küstürmeseydi beylerini, ulularını yalnız kalmazdı bugün bu türlü.

Nerden de geldik saplandık bu Çamurlu Derbente,?

Bilinmez, batağı n kokusu mudur başımız üstünde dönenen şu leş kartallarını çeken, yoksa çürûme-

1.ER — ye durmuş cesetlerin kokusu mu? Derler ki bu tertip Koca Gazi Evrenuz'un tertibi. Hünkânmız efendimize yazmış, demiş ki: Beni kendinden bilesin, ve dahi sen sen olasın, Rume-liye geçer geçmez savaş vermeyesin. Neden acaba?

2. ER Evrenuz Gazfnin boşa lâf ettiği görülmemiştir.

3. ER Rumeli'nin ahvalini de ondan iyi bir bilen yoktur. Demiş ki, Karadeniz kıyısını izleyesin, Balkanlara

1.ER dönesin, inesin Sırbıya'ya. Anadolumuzdan uzaklaşmış olmaz mıyız? Demiş ki, her

2. ER göründüğün yerde Rumeli Gazileri, Akıncı Beyleri

1.ER ve dahi cümle eyalet askerleri katılacaklardır sana.

Gerçekten de yol boyu katılan katılana. Demiş ki,

3. ER – durağın Niş olsun, Sırbıya Kralı Stefan Lazeroviç'i gönderirim sana, orada karşılayasın. Evrenuz

1.ER – Bey'in hatırından çıkamaz Stefan Laze-roviç, minnet borcu vardır. Demiş ki: Oradan yürûyesin

2. ER – doğruca Edirne üstüne, kesesin karındaşının ayağını baba yurdundan itesin kuzeye,

1.ER – Bulgarya'ya doğru. Gerçekten de bir kanadımız girmiş bulunur Edirne'yle Musa Bey ordusu arasına, bir açık bırakılmış o da şu Derbentin

3. ER – batağı. Derler W, çok kinlenmiş Musa Bey'den, Evrenuz Koca.

Evrenuz Gazi gibi birine kılıç ucu gösterilir mi hiç.

1.ER – Evrenuz Gazi gibi bir serhat kurdu, bir yaramaz kişi gibi azar mı işHirmiş bir kimseden? Daha neler

2. ER – söylenir neler.. Güya çağıracak olmuş yanına,

3. ER – Koca kurt anlamaz mı neden çağırıldığını "Yaşlandım ben gayri, gözlerim iyi seçemez, izin

1.ER – verilirse Yenice Vardar'daki dirliğime çekileyim. günlerimi tamamlayayım' demiş, özür dilemiş.

2. ER — Evrenuz Gazi gibi bir akıncı beyi de bu türlü sıkboğaz edilir miymiş hiç.

1.ER — Sınamak istemiş Musa Çelebi, gerçekten görür mü gözleri Gazi babanın, yoksa görmez mi? Buyur etmiş sofrasına, kurbağa eti çıkarmış önüne, yemese kelle gidecek, yese önündeki kurbağa eti. Yemiş de kurtarmış kellesini.

2- ER — Zulüm eyleyen zujüm.bulur.

3-ER — Vede kimsede kalmaz kimsenin ahi.

1.ER — Zaten o da diyesiymiş ki: Ben bu öcü koymam o Musa imansızından.alırım. *Birden bir ulak koşarak gelir, üç yandan üç mızrak uıanır gırtlağına.*

ÜÇER — *(Üçü birden) Dur...*

ULAK — Gazi Evrenuz'un ulağıyım ben, haber getiririm Koca Baba'dan. *Kargılar geri çekilir.*

1. ER — Yoluyla yordamıyla her iş. *(ikinci ere döner)* Bayezid paşaya ulaştır haberi...

2. ER — İşte Candaroğlu ibrahim paşa. Bu yana gelir.

Candaroğlu ibrahim pasa girer, ulak ona doğru seğirtir, diz çöker önünde.

ULAK — Evrenuz Gazi gönderir bizi Devletlû. Bir namemiz var Hünkâra.

Ulak koynundan çıkardığı mektubu üç kez öpüp basına koyduktan sonra Candaroğlu'na uzatır.

CANDAROĞLU— *(Mektubu alır)* Peki. Kendileri de Bayezid paşa'yla bu yana gelmek üzere bulunurlardı. Gazi babamızın namesi ulaştınlacak yerine. Şimdi git. Ellerinden öptüğümüzü ilet kendilerine ve dahi gözlerimizin yollarda kaldığını. *U lak çıkar.*

Birinci, ikinci ve üçüncü erler nöbet yerlerine çekilirler. Bir heykel sesslzlllğl içinde kımıldamadan dururlar. Günle birlikte iyice uyanmış ve

doğal renklerine boyanmış tabiatın bir parçası . gibidirler simdi. CANDAROĞLU— *(Mektubu elinde, düşünceli kalakalır, ancak kendinin duyabileceği bir sesle)* Hey Osmanlının /ük umudu Gazi Musa hey. Bir ulu çınar de-vardık eteğine, gölgeni esirgedin bizden, bir jdıya muhtaç ettin. Bilmek isterim, şimdi hangi ga çalarsın başını.

^^^ *Mehmet Çelebi Bayezid paşayla birlikte girerler.*

İDAROĞLU— *(Koşar, Hünkârtn önünde diz çöker, mektubu uzatır.)* Hünkârım. Evrenuz Gazi'den haber. Bir ulak getirdi az önce. .

MEHMET ÇELEBi— *(Yirmi vaslanndadır o tarihlerde, mektubu alır Câhdaroğlu'nun elinden, tutup kaldırır)* Sağol paşa hazretleri. Doğrusu ya pek merak ederiz, neler yazar gazi babamız bu kere. *(Mektubu açıp okur, okudukça yüzü aydınlanır, sevinir, sonra yanındaki Bayezid Pasa'ya döner)* Bak a Lala. Neler yazar Evrenuz Gazi. *(Yüksek sesle okur)* "Hünkârım. Sözümüzde durduk. Kıskaç içine aldık Musa beyin ordusunu. Solunu Lazaroyiç tutmuştur, hem de sağlam tutmuştur. Gerisinden de ben bindirdim, sağı bataktır. Tez buyurasınız hücum başlıya, hücum üç yandan birden başlaya, akşama varmaz taht da sizindir, baht da. Kulunuz Evrenuz Gazi." *(Bayezid Pasa'ya)* Ne dersiniz?

BAYEZID PAŞA—Derim ki neden varmadı eteğinize. Helallik dilemedi? Lâzımdı ki, şimdiye dek ettiklerini bağışlata ilkin,sonra vara düşmanınız üstüne. *(Candaroğlu'na döner)* Osmanlı töresi bu değil midir paşa.

CANDAROĞLU— *(Ters)* Söylemişti bana. "Ancak bir büyük zaferle bağışlatabilirim kusurlarımı" demişti. "Ancak o zaman varabilirim hünkârımız efendimizin etek-

•erine." *MEHMET ÇELEBi—(Yaşından beklenmeyen bir olgunlukla)*
Olan olmuştur, biz bundan böyle olacak olanlara bakalım Lala. Gerçi Inceğiz'de bizi zelil etti karın daşımıza karşı, lâkin bunda ödedi. Bizi bugün böy le üste çıkaran karındaşımızdan daha kolay bağışlayabilmemizdir Lala. Gelin benimle. *(Yürür ve çıkar. Sağını Bayezid pasa, solunu Candaroğlu al mıştır)*

1.ER — Ne güzel söylödi ama...
2.ER — Ne doğru söyledi...
3. ER — Ne gerçek söyledi...
1.ER — Hünkâr dediğin böyle olmalı işte.
2. ER — Kurtlarla barışık, kartallarla
3. ER — Hem alp hem yavuz.

Işıklar kararır

Işıklar yeniden yandığında sahne aynıdır. Üç er doğanın üç parçası gibi hâla yeril yerlerlndedlrler. Sanki hiç kımıldamamışlar-dır bu arada. Oysa bir hayli zaman geçmiştir, akşam olmaktadır. Gölgeler uzamış, renkler solmuştur. Cenk gürültüsü de dindi dinecek nerdeyse.

Mehmet Çelebl'yle Bayezid Paşa girerler.

MEHMET ÇELEBi— *(Yorgun ama mutludur)* Akşam iniyor Lala. Gün değişmeden önce bahtım değişecek. Âltosman'ın bahtı değişecşk.
BAYEZID PAŞA— Baht onu izlemeyi bilenindir.
MEHMET ÇELEBi— Ben bugünü hep böyle düşlerdim. Bir cenk meydanı... Bir akşam üstü... Dindi dinecek gürültüler... Sonra sen geliyorsun uğurlu ellerinle sunuyorsun bana devletimi. Diyorsun ki, "Devletin ikinci kurucususunuz siz, kutlu olsun Hünkârım."
BAYEZID PAŞA— *(Glzleyemediği bir kıskançlıkla)* Bir küçük

fark hünkârım. Size devletinizi sunan ben olmadım , ben olamayacağım.
MEHMET ÇELEBi— *(Birden ayılır)\ooo...* Yooo... Sensin, gene de sensin. Sen olmasaydın biz neylerdik?
BAYEZID PAŞA— Biz vazifemizi yaptık Hünkârım.
MEHMET ÇELEBi—O yalnızlık günlerimi hatırlarım. Yanımda bir tek sen vardın. Hopoiv-horkoö ötedeyditeı^ürnut-~~sugdum, bana umut uuiüin, cabırcudtm,~~ bana sabır verdin, ~~gflunnctadimj bano~~ güven verdin.
BAYEZID PAŞA— Bifirdik çünkü. Pederiniz yeri cennet olsun Yıldırım Bayezid Han'ın en akbahtlı evladı sizdiniz. Şehzade Süleyman nazikti, çelebiydi, lâkin tembeldi, gayretsizdi. Şehzade Isa derbederin biriydi, ne kıldığını bilmezdi. Şehzade Musa, allan hakkı için cesurdu, gayretliydi, lâkin çabuk öfkelenirdi, öfkelendiğinde dünyayı görmezdi. Siz dururdunuz önümde, en genç, en yalnız, en desteksiz, İâkin Onun içindir ki sizi seçtim, yanılmadığımı şu olaylar gösterdi.
MEHMET ÇELEBi—Sabır öğütlerdiniz bana, hep sabır. Zorun Jçafasını sabır yıkar derdiniz. Birgün gelecekTPe-"dâriHiz Yıldırım Bayezid Hanın tüm ululari sizin çevrenizde toplanacak derdiniz.
BAYEZİD PAŞA— Akıl için yol birdir, Hünkârım. Ben ki yeri cennet olsun pederiniz Yıldırım Sultan Bayezid Hani m ocağındakiler içinde en akıllı olanı değildim, benim gördüğümü diğerleri de eninde sonunda göreceklerdi.
MEHMET ÇELEBi—ilkin Inatoğlu Yahşi Bey, Budak ve Sinan beyler kopup geldiler, sonra Rumeli'ne çıkıp Vize'ye vardığımızda Candaroğlu ibrahim paşa, şimdi de Koca Gazi Evrenuz bey. Hemen hemen çevrem

tamamlandı. Bir Mihaloğlu Mehmet bey kaldı öte-
yanda, bir de şu Türk Kocası.

BAYEZlD PAŞA— *(Hınçlı)* Sımavna Kadjsnğlu_Şc^ı Bedceddin.

MEHMET ÇELEBi— ikisini öje^irTelİMgeçİrsinler dey! emir verdim.

BAYEZID PAŞA—*'(Bir kuşkusunu dile getlrlfcestn*}$ugün*
müstesna bir gün hünkarım. Bir yol ayrımıma var-
dınız, bakalım hangi yolu seçersiniz. v^'

MEHMET ÇELEBi— Hangi yol uygun görünür? ~ - — __

BAYEZlD PAŞA— Bir yanda, taa ilk günden başını yolunuza koy-
muş, sizinle yalnızlık çekmiş, sizinle yorgunluk •
çekmiş gaziler...

MEHMET ÇELEBi— Onların yeri sağımdır.

BAYEZlD PAŞA— Bir yanda, adı sanı dünyayı tutmuş ulularınız
Evrenuz Gaziler, Candaroğlular, Inaloğlular...

MEHMET ÇELEBi—Onların da yeri solumdur.

BAYEZlD PAŞA— Bu sağınızdakileri gücendirmez mi?

MEHMET ÇELEBi— Neden gücensinler?

BAYEZlD PAŞA— Demezler mi ki: dün gelenler bugün bizimle
aynı mertebedeler, yarın belki de bize üst olacak-
lar.

MEHMET ÇELEBi— Devletimde kişilerin itibarı yaptıktan kadar
yapacakları ile de artar.

BAYEZlD PAŞA—Nice güvenirsiniz bir Evrenuz Koca'ya, bir Can-ƒ^-'—-
"—-~*^H- daroğlu'na? Onlar ki ilkin Süleyman şahın yanını ^X boş
bıraktılar, sonra Musa beyin.

MEHMET ÇELEBİ— Bir arayıştır bu Lala. Yoksa döneklik değil. S
A M HÜL 1| *O* ^e evrenuz Koca, ne Candaroğlu bilmezler ken-
|k U*3^>'ailerini satmayı. —_—»V^——

Evrenuz Gazi U» Candaroğlu girerler

Evrenuz Koca diz çöke>, kılıcını uzatır Mehmet Çelebl'ye.

EVRENUZ KOCA— Düne kadar bu kılıç asiydi Hûnkânm. Kaç kez
size karşı çekildi.

MEHMET ÇELEBi —*(Tutup kaldırır, elini öper)* Ben bu kılıcın
bana kazandırdığı şu eşsiz yengiyi hatırlayacağım

yalnız.

EVRENUZ KOCA— ~~Hufo ;ûkû> tanrı yüıüımO fcJld vıkaımaür. HP-Ui'OÖB' verdik yerine getirdik.~~ Bir kıskaç içinde çır-
pınır bıraktım Musa beyi. Güneyden Lazaroviç
bastırır, önden Saruca Paşa'mz, arkadan oğlum
Ali Bey'e bıraktığım kuvvetler... Bir tek açık kapı
bıraktım: Derbentin batağı. Bir dirhem aklı kalmış-
sa doğruca oraya koşar.

MEHMET ÇELEBi— Gazanız kutlu olsun Gazi Baba.

EVRENUZ GAZI— *(içten bir üzüntüyle)* Tanrı jahrttn'-töreyrtao-
~~aan bia ohmüık-Pu~~ töre der ki: Saltanat büyü-
ğündür. Bu töreye uyduk, Süleyman Şah'ın yanına
vardık, baktık yalnız kendi zevkini eğlencesini
düşünür. Bizanslıya babasının kazandığı topraklan
rüşvet verir, bundan devlete hayır yok dedik,
Musa beyin yanına vardık, bir yahşi yiğit, bir gay-
retli şehzadedir ve dahi yaşça sizden ileridir
dedik, gördük ki bir deli. Deliliği Süleyman Şah' m
deliliğinden daha tehlikeli devlet için. O kendini
yerdi, bu devleti yer, omuzlamış sarsar düzeni
ve dahi töreyi. Gayri durağımız kalmamıştı Hün-
kârım. Ama eteğinize varmak için yüzümüz de
kalmamıştı. Ancak bir taht armağan etmekle ba-
ğışlatabilirdik kendimizi. Osmanlı tahtı bundan
böyle sizindir ~~M\ ıKflıın.~~ Mübarek olsun.

MEHMET ÇELEBi— Sayenizde Gazi Baba. *(Candaroğlu'na dö-
ner)* Siz Paşa hazretleri... Tez iletin buyruğumu-
zu. Karındaşımızın kılına dokunulmadan tutulma-
sını isteriz. *(Candaroğlu çıkar)* HeterşOKQr~ya1'
~~kaldık, binbir imtihandan goytik dr flylo yalnız~~
Osmanlıyı yeniden kurmak bize nasipmiş.
Tanrıya şükrederiz. Şimdi bütün derdimiz Timur
kasırgasının savurduklarını yerine koymak. Bu-
yolda desteğinize ve tecrübenize çok ihtiyacım
var.

GAZI EVRENUZ—Hünkârım!..

Ayni anda bir ulak girer.

ULAK — HûnkârımLSaruca Paşa'dan geliriz. Karındaşınız Musa Beyin Ş^dxaza*mMihaJûğlu.Mebmfit Bey-le Kazaskeri Sımavnölı Şeyh Bedreddin tutuklandı-"^) lar... ' - ^-------.---.-... ____ —.....— - • "

MEHMET ÇELEBi— *(Garip bir pırıltı gözlerinde)* Öyle mi? ilkin Sımavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin getirilsin. Pek merak ederiz kendilerini. Anlamak isteriz karındaşımız üzerindeki o garip etkisini. *U lak çıkar.*

MEHMET ÇELEBi— *(Gazi Evrenuz'a döner)* Demin bir şey söylemek isterdiniz Gazi Baba.

GAZİ EVRENUZ— izin verirseniz bundan geri, dirliği bizde bulunan Yenice Vardar'a cekHelim. Adımız sanımız duyulmaya, şu üç beş günlük ömrümüzü kendimize harcayalım.

MEHMET ÇELEBİ—Nasıl olur? Bu devlet daha çok şey bekler sizden.

GAZİ EVRENUZ— Devlete son hizmetimizi yaptık deriz Hünkârım Gayri kocadık. *(bir iç hesaplaşma anındadır şimdi) Bezdik* şu dünyadan, bezdik ıgıı dfınyn fihralinriffinı Yrtmi? yıl kılıç çaldık düşmana, Lâkin şu birkaç yıl içindeki kadar yıpranmadık, yeri ılnıadıfc,, tı'ılrnnmmlik. Lâzımdır ki, artık dinlenelim.

MEHMET ÇELEBİ— Devletimde daha çok işler düşecek size.

GAZİ EVRENUZ— Yanılmalar tüketti bizi. Simdi anlarım ki bu dünya ulu atanız Orhan Gaziyle keşfine çıktığıma dünya değil. Ya dünya yanlış, ya biz. Şu anda Bile bîlmezem doğru mu ettim; eğri mi? Bir kimse bu hale düştü mü gayri kendi içerisine' celale, kendi kendine kulak vere. Bağışlayın bizi hünkârım.

MEHMET ÇELEBİ— Sımavna Kadısıoğlu'nun sorgusunda da bu-

lunmak istemez misiniz? GAZİ EVRENUZ— Hele onun sorgusunda bulunmayı hiç isteme-
yiz.

MEHMET ÇELEBİ— Neden? GAZİ EVRENUZ— Kinliyiz kendilerine karşı, ola ki bir haksızlık
ederiz, izninizle.

MEHMETEJLEBU^Pek âlâ. Yalnız bilesiniz ki bu devlet size olan bolcunu unutmayacak.

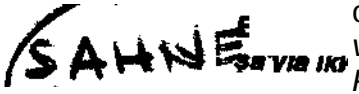

vrenuz Gazi çıkarken Candaroğlu ibrahim Pa-

sipahi askeri arasında Bedrettin girer,

i *L±** *sadeJnr selamla selamlar Hünkarı ve dimdik bek-*

l— *(Yakından tanımak istercesine yaklaşır Bedreddin'e)* Demek o sizdiniz. Yüz kişiden dinledik sizi, yüzü de başka söylerler... Kimi der ki: _deccaldir dünyanm sonunu getirmeye gelmiş, kimi der ki: MehdPdir Deccali kovalamaya gelmiş, kimi der W: Timur'un çaşıdıdrr, onun emri ile gelmiş şer için, kimi der ki: Timur'u tepmiş de gelmiş hayır için, kimi der W: Osmanlının yüzakıdır, kimj_ der ki: Osmanlının yüzkarası.. Bilmek isteriz: Kimsiniz siz? Ne istersiniz bu devletten? ~~No yapmaya.~~

ı BEDREOOİN — *(Karşısındakini*

küçümsemeyen, batıcı da olma-

yan bir gururla) Karındaşınız bu soruları yöneltmedi bana hiç. O anlamıştı beni, kim olduğumu, ne yapmaya geldiğimi... MEHMET ÇELEBi — *(Bozulmuştur azıcık)* Yani karşılık vermek
istemezsiniz bize, öyle mi? BEDREDDlN— Hayır.

MEHMET ÇELEBİ— Neden? BEDREDDlN— Çünkü siz inanmak için sormazsınız, anlamak
için de sormazsınız, bir tutsak olarak görürsünüz bizi, sorguya çekmek dilersiniz.

MEHMET ÇELEBİ— Çok gururlusunuz...

BEDREDDIN— Hayır. Yalnızca saygımız vardır kendimize. Yalni2 kendimize değil, tüm insanlara. Bizim töremizde tutsaklık yoktur, insanlar eşittirler... Ancak esjdim, olana karşılık veririm.

MEHMET ÇELEBi— *(Öfkesi gittikçe şaşkınlığa dönüşürken)* Karındaşımız Musa bey eşidiniz miydi?

BEDREDDIN— Evet. Beni çağırtmadı ayağına, kendisi geldi, bir yoksul derviş gibi geldi, vermeye Jeğil, almaya. ~~MûyloJlünü yuUıÜÎDaiid. üeıdiıı yuUlÜi.~~

MEHMET ÇELEBi—(/p/be *şaşalamış)* Ayağınıza geldi demek, bir yoksul derviş gibi... Karındaşlarımın o en gururlusu, babamız Yıldırım Bayezid Han gibi bir akbahtlıya bile minneti çok gören o en dikkafalı oğlu

BEDREDDIN— *(Hiç kasılmadan) W8&mKfâfi$Mv,* bizde az varır çoğun ayağına. Bundan ne az yerinir, ne çok övünür.

MEHMET ÇELEBi— Az mı? Nasıl az? Neden az?

BEDREDDIN— Bilimde.

MEHMET ÇELEBi— *(Bir süre karşısındakine dikkatle bakarak, bir garip büyüden kendini kurtarmak dilerceslne , silkinir)* Bilmeyiz, hayır meleği misiniz, şer ftıe-/ leği mi? Yalnız bildiğimiz bir şey var, hayır ge-\ tirmediniz karındaşımıza. *Bir ulak girer, koşarak kapanır hünkârın ayaklarına*

ULAK — *(Soluksoluğa)*Samca Paşa'dan haber getirdim Hünkârım. Yeri cennet olsun büyük karındaşınız Musa Bey'i diri yakalamak mümkün olmadı. Kendini tutmak isteyenlere yoruluncaya dek çaldı kılıcı, sonra anladı ki meramımız kendisini öldürmek değil, sağ yakalamak, "Ya Allah" dedi, mahmuzladı atını batağa, izine adamlar gönderildi, umut yoktur der Saruca Paşa.

MEHMET ÇELEBi— *(Candaroğlu'na döner)* Sen Paşa. Bu işle sen uğraşasın isterim. Tez karındaşımızın batağa saplanmış cesedi buluna, sultanmışcasma bir bü-

, yük törenle Bursa'da yatan babamız, yeri cennet olsun Yıldırım Bayezid Han'ın yamacına gömüle!.

CANDAROĞLU— *(Baş eğer, sert adımlarla çıkar, çıkarken de ulağı bir işaretle çağırır.)*

MEHMET ÇELEBi— *(Bir iç hesaplaşma anında)* Yiğitti, yürekliydi, saltanat kavgası aramıza girmeden önce en sevdiğimdi. Ne var ki, canı tezdi, en iyi şeyi yapmak isterdi devleti için; en kötüsünü yaptı, yazık. *(Bedreddin'e döner)* bunu sizden biliriz.

BEDREDDIN— *(ilk defa titrer* ses/;Yiğrtti, yürekliydi, bugünü değil, yarını kollardı. *(Birden toparlar kendini)* Bugünden ötesini göremeyenler anlayamazlar onun yapmak istediklerini.

MEHMET ÇELEBi— *(Sert)* Demek pişman değilsiniz?

BEDREDDİN— Pişman olmak mı?_Bjz^j^adjniatmac!anı JbjnjdiK, şünenlerdeniz, bizim hesebımızda bu da vardı.

MEHMET ÇELEBi- Hîç mi yazıklanmazsınız?

BEDREDDIN— Nasıl yazıklanmam. Herşey bittikten sonra, her şeyi yitirdikten sonra soyundu zırhlarını, eyJe atıl-

H. q)p,».-.n ₒo . V. I , .113 , ...> Amo^

^İKmJMffffllT^LLSiML»lMıA«iiiQı lıılulıiıH ^inlMPTiTTiTiTj/nimlı ı«aa, kimse acıyıp da vermiyordu istediğini, işte o zaman nasıl -yandım. Ona da yeri cennet olsun han babasına yapılan yapılacaktı, bunu anlayınca kılıcının üstüne kapanmak istedi, biri çalıp düşürdü kılıcını, işte o zaman nasıl yandım. Birden atının başını çevirdi batağa doğru, Mihaloğlu atılıp tuttu dizgini. "Aman ne yaparsınız hünkârım." diye seslendi, ona baktı, o bakışı gördüm, işte o zaman nasıl yandım. Çektim Mihaloğlu'nu geri, "Bırak dedim, kendine yaraşanı yapsın, diri geçmesin ele, ona da han. babasına yapılan alçaklama-lar yapılmasın." Sonra onu şahin gibi batağa uçarken gördüm, işte o zaman nasıl yandım. MEHMET ÇELEBi— Görürsünüz ki ona pederimiz yeri cennet ol-

sun Yıldırım Bayezid Hanın yamacında yer verdik sizin alçaklamalar dediğiniz bu mudur? BEDREDDlN— Kanını üstünüze bırakmadığı içindir ki onu böyte onurlandırırsınız, sağ geçseydi elinize, hiç kuşku-süz kemende verirdiniz boynunu.

BAYEZlDPAŞA— *(Sinirli) Sizi* bir kışkırtıcı, bjr kanşörjgj. adam diye söylemişlerdi, bfee, dediklerinden artık bulduk, eksik değil.

BEDREDDlN— *(Ona şöyle bir bakar)* Ben insanları değil, kafa ları karıştırırım PaşaYürekleri karıştırırım, çağfarf * karıştmrırh.

BAYEZİD PAŞA— Size kamkjığı içindir ki saptı yoldan, ata yo-, lundan, küstürdü beylerini, paşalarını ve dahi cümle ulularını.

BEDREDlN— Beylik, ululuk, paşalık insanın tabiatında var mıdır? Kime tanrı tarafından hil'at olarak giydirilmiştir bu saydıklarınız? Ve dahi var mıdır insanın tabi atında kölelik? Sonradan olma şeylere, kul yapısı şeylere ne kadar itibar edersiniz....

BAYEZlDPAŞA— *(Öfkesi burnunda)* Bir yalancı peygamber gibi konuşursunuz, bir yalancı dindir yaydığınız... BEDREDlN— Haşa!.. Biz peygamberimiz efendimizin yolundan gideriz, bize bir gayrı yol yakıştıranlar yalan söylerler, iftira ederler. Ne var ki biz onun sapılmamış, saptırılmamış, o tenha yolundan gideriz, haberiniz var mıdır sizin bu yoldan?

BAYEZID PAŞA—Ne cesaretle bize küfredersiniz, töreye küfredersiniz, imana küfredersiniz.

MEHMET ÇELEBİ- *(Elini kaldırır araya girer) Bizim* anlamak istediğimiz daha başka efendi hazretleri... Nasıl o-lur da devletimiz ulularını, dinimiz ulularını, saçını sakalını savaş meydanında ağartmış kocaları ne idüğü belirsiz kimselerle bir tutarsmız?Tanrı bir tutmuş mu W? Bir tutar mı W? Tanrının düzeninde tepecikler yok mu? Ve dahi onların yanında al-

cacık ovalar, çukur vadiler, derinlikleri onbinlerce kulacı bulan denizler yok mudur?

BEDREDDlN— Tanrı Taha suresinde demiş ki: Dağları sorarlarsa sana de ki: Rabbim onları unufak eder, kum gibi savurur da yeryüzünde bir iniş de göremezsin, bir tümsek de. Ya buna ne demeli?

x ^
/
«*

MEHMET ÇELEBi— Ya siz ne dersiniz peki? BEDREDDlN— Ben derim ki: bir rüzgâr gele, harman savrula, feleğin yücelttiği insanlar alçala, alçafttığı kimseler yücele, herkes beyliğinden paşalığından soyuna da gerçek değeri ile kala. işte o zaman anlaşıla kim nedir, ne kadardır? Az mıdır? Çok mudur?

MEHMET ÇELEBi—iki savaş verdik karındaşımızla, ikisinde de bizi kovaladı, nasıl ki size tutuldu...

BEDREDDlN— Sizin yenginiz sizi haklı göstermez, onun yenik düşmesi onu haksız göstermez.

BAYEZlD **PAŞA—** *(Atılır)* Hünkârımız efendimiz eğer izin verirlerse bu münafıkla ben uğraşmak dilerim. Çünkü sizin iyi niyetinizi çok kötü kullanır.

MEHMET ÇELEBİ— *(Bir el işaretiyle durdurur lalasını)* Karındaşımız size uydu batağa saplandı, biz şu sabırsız, kocamış lalamıza uyduk, buraya vardık. BEDREDDlN— *(Hep öyle vakur)* Akıllı ile kurnaz komşuluk ederlermiş, akıllı yarınını abat etmek çabasmdaymış, kurnaz o gününü. ^£g{ğ|gg83B£Mp4«, akıllı elinde avucunda ne varsa kurnaza kaptırmış. Kurnaz demiş W: "Komşu, daha ne umarsın yarınından? Bugününden ne kaldı elinde, ona bak." Cevap vermiş akıllı, demiş ki:" Senin ufkun o kadar dar ki, şu elde ettiğini her şey sanırsın. Sana nasıl anlatmalı ki, bunlardan artıfr, bunlardan öte öyle şeyler var ki ona senin hayalin dahi erişemez."

Bir an çok gergin bir sessizlik olur. Bayezid Paşa'nın sinirli eli kılıcının kabzasına gider.

MEHMET ÇELEBi— *(Gene kaldırır elini, önler lalasını)* Lala! Çok isterdik ki efendi hazretleri de bizimle ola.ışık tuta fikirleriyle önümüzde, ama biliriz ki bu ona ar gelir. Fermanımızdır. Sımavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin Mahmud'a iznik[1])' münasip görürüm oturmaklığa ve dahi üç bin akça aylık bağlarım ulufe olarak. *(B. 'reddin'e döner)* Çekilebilirsiniz efendi hazretleri.

Bedreddin huzura girdiği zamanki gibi sade bir selâmla selâmlar Hünkârı ve çekilir.

BAYE2İD PAŞA— *(Bedreddin çıktıktan sonra)* izin verirseniz sormak dileriz Hünkârım. Bu münafıklar başına bu aşırı müsamaha nola ki? Biz bundan çok daha dili kısaların dilini koparmadık mı ibreti âlem için?

MEHMET ÇELEBi—(Düşünceli) Mam vardır ki lala, ölüsü dirisinden tehlikeli olur, bu Türk kocasını tek belleme, fikirlerini bir de kanıyla sulayacak olursa, her tohum attığı yerde bin Bedreddin fışkırır.

BAYEZID PAŞA— Peki, ya serbest bırakmakla nolacak? Karıştırıcılığına, kışkırtıcılığına devam etmeyecek mi?

MEHMET ÇELEBi— *(Işleyhi bir bakışla bakar lalasına)* Gözümüz üstünde olacak lala!

Perde

MÜZİK DANS

Sahne -1

SAHNE 2/1

iznik Gölü karsıda sık sazlar arasında görülür, bu yana gelindikçe sıtma rengi bağlamış bir batak ve bir tek ağaç. Cazibe

PERDE - II

ile Hatice köylü kadınları gibi çalışmakta, ekin biçmektedirler. Yedi yıl daha yaşlanmışlar. Cazibe artık yaşlı bir kadın olmuştur. Hatice'nin ise toyluğu, körpeliği gitmiş, yerine olgun bir güzellik gelmiştir.

Çok yoruldum, dinlensek. Dinlenelim. Zaten gün öğleyi buldu, Şeyhimiz de nerdeyse gelir.

(Hemen o tek ağacın gölgesine çekilir) Bazı şeyleri yeni yeni ânlar oldum, ama bazı şeyleri hâlâ anlayamıyorum.

HATiCE *(Biçilen başaklan demet etmek, bir yana toplamak gibi küçük işlerle meşguldür.)* Neleri arılayabiliyorsun meselâ?

CAZİBE Niçin sabahlardan akşamlara dek yoksul ırgatlar gibi çalışmakta olduğumuzu anlıyorum. Yoksulluktan değil bu, adamsızlıktan da değil. Şu yaptığımız işi şeyhleri için yapmaya can atan kaç kişi, kaç yüz inanmış kişi bulunur şu iznik kasabasında, şimdi anlıyorum ki... *(Çekingen susar) ' (Uzaktan)* Şimdi anlıyorsun ki? Erdem,

CAZİBE — çalışmaktadır. Hak, çalışanındır, emek tanrısal

HATİCE — bir eyleme bir küçük katkıda bulunmaktır. Şeyhimizin keramet dolu sözlerinden biri.

CAZİBE —

HATiCE — inandım, benim oldu bu söz.

CAZIBE — *(Yaklaşir)* Anlayamadığın ne?

HATiCE — Anlayamadığım şu ki:'. Neden kabul eder hünkâ rın ulufesini, muhtaç mıdır? Muhtaç olmadığı şun dan belli ki, tek kuruşuna el sürmüş değil, bi riktirir, saklar. ~~OyauUiilMlıı>uh4tıig Ituüm Imıam-Ouı. diyeıı Kumlfci,~~ biriktirmek başkasından çal maktır diyen kendisi, biriktiren biriktirmeyen! ye değine almak için biriktirir diyen kendisi.

CAZİBE — *(Bir süre şefkatte seyreder onu)* Sormadın mı bunu hiç kendisine?

HATiCE — Sordum, dedi ki: bunlar halktan çalınmış paralardır, halktan zorla alınmış altınlardır, halkın kanlı kusmuğudur, ben bunları gene onlara vermek için saklarım.

CAZIBE — Peki bu sözden anlamadığın ne? l Halk bir tek

HATİCE — kişi, bir tek el, bir tek avuç olsaydı antlardım bu sözü, ama halk bir araya toplandığında. yûzbinlerce avuç olup ona uzandığında her birine bir metelik düşm'ez derim. *BörUüce Mustafa ile Torlak Kemal girerler ikisi de uzun yol yorgunudurlar.*

BÖRKLÜCE MUSTAFA— *(Kadınlara, gayet saygılı)Şeyh* Babamıza geldik, beni Aydın ilinden Karaburun'dan çağırttı, Torlağı Manisa'dan, birleştik de geldik. Hoş

CAZIBE — geldin Mustafa Halife. Sen de hoş geldin Kemal.

HATİCE — *(Hemen ayağa kalkmış saygılı bir hal almıştır)* Hoş geldiniz.

MUSTAFA, KEMAL— *(Bir ağadan)* Hoş bulduk.

CAZIBE — Bunca uzaktan çağırttığına göre-sizi, vardır bir hikmeti herhalde.

BÖRKLÜCE MUSTAFA— Biz de bunu merak ederiz. Yalnız beni değil, yalnız Kemal'i değil, beni ve Kemal'i birlikte istediğine göre ya büyük bir karar öncesindedir,

ya büyük bir karar ertesinde. Oysa her günkü gibi

CAZIBE — görünür bize. Kapanık, sessiz, düşünceli. Yalnız son

HATiCE — günler çok çalıştı, çok yorgun düştü. Akşamlara dek

CAZIBE — şu sazlığın çürümüş kokusunu solur, yirmisinde bir köylü gibi çalışır, sonra gece sabahlara dek bir yandan sıtmadan çenesi birbirine vururken kitabını bitirmeye çabalardı.

M^JSJAFAVE.KEMAL— (fl/r//fcte; Kitabını mı? Kitabını evet, Varidat[1]1.

lreddin girer, yedi yıl daha yaşlanmış ve zayıf-ış, eskisi gibi dimdik görönebilmek için kendini zorlamakta olduğu sezilir, sıtması benzinin kesikliğinden belli olur, Börklûce ile Torlak Kemal hemen seyittirler, diz çöküp el öperler.

DiN— *(Gözteri parlar bir an sevinçten)* Geldiniz ha. Geldiniz demek. *(Hemen toparlamıştır kendisini, sevincini glzleyemediği için utanmışcasına)* iyi. *(Kadınlara döner)* Beni yalnız bırakın halifelerimle.

Cazibe ve Hatice çıkarlar.

BEDREDDlN—.Anlatın bakayım, neler gördünüz? Neler yaptınız? Sen Mustafa, sen anlat ilkin neler yaptın?

BÖRKLÜCE MUSTAFA—Buyruğunuz üzere, müslüman, rum, türkmen, yahudi, tatar, cümleyi topladım başıma, dedim M: "içimizde bir tanrıya iman etmeyen var mıdır? öyleyse sorarım nereden sonra girer araya fark? Beni senden ayıran nedir? Paylaşamadığımız ne?Tanrı ıılıTtpuii ilerim Ici hunini Imıiımın

SCorFt^Cntl II IIICin Üllll V yen iry WI\IUI ÎI IÜ U" *>wiiii I iw

nnınhrnimtnnrımrlnnıiılır yrını inrr't-*Mr*'Rftn derim ki: eğer murat bir tanrıya inanmaksa benim imariınımm'senin imanından farkı yok, nedeseninkinin benimkinden. Evimiz, mallarımız, davarlanmız, topraklarımız mı? Ben derim ki benim

evim senin evindir ve dahi seninki de benim. Malım demiyelim, mallarımız diyelim, topraksa birlikte ekip sürelim, davarsa birlikte yaylayıp sağalım, hep birlik oturalım kalkalım, hep birlik yaşayalım hep birlik şükredelim tanrıya. Bitsin şu yûzbin yıllık kavga aramızda. Yarin yanağından gayri bölüşemeyeceği nesi vardır yiğidin? iki müridimi gönderdim Sakıza. Turiot Manastırı Keşişi'ne, meğer rüyasını görmüş, beklermiş bizi. Demiş ki: "Rab isa'nın sözlerine uyuyor bu sözler, bunu söyleyen mehdi değilse eğer, Mehdiden haber getirir."

~~ÇnJtkimoetoplana govromık. Üıukıılı RUIHÜUH. yahıifli.Rsoafclao..Kınhıının kOylü-Oııdın.~~

BEDREDDİN— *(Kemal'e döner)* Ya sen Kemal?

TORLAK KEMAL— Manisa'ya vardım gördüm ki: kim kimden davacı bilmez, kimse kimsenin gözyaşını silmez. Topladım başıma dedim ki: "Nedir bu haliniz dostlar... Kimden kime yakınırsınız? Asıl kötülük nerden gelir size, bilmezsiniz. Osmanlı alır sizi Tatara kırdırır, Cûneyd Bey alır sizi Osmanlıya kırdırır, eksilen sizler olursunuz, çoğalan onlar. Beylerin yumruğu biran üstünüzde eksik değil. Canınız çıkar onların ceremelerini ödeyinceye dek. Oysa size ne Osmanoğlundan, Karamanoğlundan, Tatarın Umurundan? Ve dahi Cüneyt Bey'den? Hangisinin zulmü ötekinden geri kalır? Siz size yetebilmez misiniz ki, bir beye teslim edersiniz yularınızı. Siz ki, bir araya geldiğinizde onların yüz katı, bin katı olursunuz, siz ki, kendi düzeninizi kurduğunuzda dayanamaz onların düzeni, çöker.

BEDREDDİN—Peki başka ne haber? Gördüğünüz? Duyduğunuz? ' '

TORLAK KEMAL— <u>Boçkn ytınm-a</u>

BÖRKLÜCE MUSTAFA-* Yd Üd l mı günkü yaramazlık.

BEDREDDIN— *(Kendi kendine, düşünceli)* En köpdiTde bu. insanın haksızlıklara alışmasfThayatınıngereği sanması. Tanrıdan olmayanı tanrıdan bilmesi, zulmü olağan bir şevsayması, insanlık onurunu yitirmesi. *(iki halifesine döner)* isterdim ki onları n dilsiz şikayetlerini davasınız, gizli acılarını göresiniz, şjtKfı isyanlarını *sezes\nlz.(Mustafa'ya do-^nvı f v*ypt* Mustafa! bir gece, geç vakit el ayak or-

— ~ lalardan çekilmişken bir hırsız gibi denize açılan o küçük harap tekneji yüıüiiı ıiiC[1]? *Işıklar yavaş yavaş kararır üçü üstünde, b ir yerel aydınlık, o deniz kıyısını aydınlatır. Dalgaların kıyıya vuruşu duyulur efekt olarak.*

BEDREDDİN SESi— *(Dışarıdan)* Sonra sabah, ~~gOn doğmadan,~~ Aydın ili derin uykulardayken, henüz dönmemiş kocasını merak edip kumsala inen <u>o Ifflyfıfr</u> gencecik^yürom çarpıntılar içinde» kadından ftoborin

Gencecik bir kadın girer yerel aydınlığa, yüreğinin çarpıntısına avucuyla bastırarak, denize karşı bek-

~~DCDnCDDIN SESi—~~ *(Dışardan)* Birden Aydın Beyi'nin kolcuları götündüler.

Birinci, ikinci, üçüncü kolcular, bir av peşlndeymişceslne saklı gizli girerler sahneye. Kadın, arkası onlara dönük, bekler

BEDRED *(Dışardan)* Hayır, bunlar yasak sularda av-lananlan izlemeye gönderilmiş üç kolcu, üç insan değillerdi, haşa.Bunlar kan kokusuna seğirtmeye hazır, üç av köpeğiydi. Sinmişlerdi gölgeye, suçluyu yakalayıp su başına götürmekti niyetleıiAma kader karşılanna çok daha körpe, çok daha lezzetli bir av çıkarmıştı, ifrit kesildiler, tannnm gözleri de subaşımn gözleri gibi ağır uykularda san-

SAHNE 2/4

dılar, gencecik; körpecik yavrudan murad alalım dediler.

1. KOLCU — ***(Birden fırlar genç kadının karşısına, kadın hop döner)*** **in misin cin misin güzelim?**

KADIN — ***—(O yana kaçmak ister, ikine! kolcuyu bulur karsısında)***

2. KOLCU — Denizden yeni çıkmış deniz kızı mı?

KADIN — ***(Bu yana kaçmak ister, üçüncü kolcuyu bulur karşısında)***

3. KOLCU — **Gökyüzünden yere inmiş huri mi?** ***Kadın hangi yöne seğirtecek olsa biri bitfvere-cektlr önünde.***

1. KOLCU — **Beklediğin kim bu ıssız kumsalda güzelim? Nasıl bir tutku uyandırmış seni tatlı uykularından? Nasıl bir ateş salmış seni bu tenhalara?** ***(ilk kez imdat dilemeyi ahi eder) imdat.. (Sesi rüzgârda savrulur gider.) Ocu birden atılıp sımsıkı kavrarlar kadını. (Saçlarını koklar kadının)*** **Mis gibi sabun kokan saçlar. Hamamdan yeni çıkmış belli.** ***(Göğsünü oksa* kadının)*** **Dipdiri göğüsler... Henüz örselenmemiş.**

2. KOLCU — *(Dudaklarını* öper; Taptaze dudaklar... Henüz somurulmamış.

3. KOLCU — Ben derim ki, suçlunun yolunu bekleyen de suçludur.

Ben derim ki, suç ortağının cezalandırılmasına... Ve dahi, nöbet yerinden pek fazla uzaklaşılmamasına....

Kadın bir kere daha kurtulur ellerinden, bir kere daha 'imdat yetişin,' diye bağırır, bir kere daha geçer ellerine. Vahşice saldırırlar, kollarından bacaklarından tutup keserler yerden kadını, ağzını avuçlarıyla kaparlar, götürürler. (Dışardan)

1. KOLCU — **Höööösst... ilkin ben, en kıdemliniz**

SAHNE 2/5

ben değil miyim?

ikisi geri döner, denize karşı nöbete dikilirler, ama sık sık geriye, kadının gittikçe zayıflayan çığlıklarının geldiği yere bakmadan edemezler, keyifli keyifli yalanırlar. Işıklar bu yanda karam, ^BerJrerJdJıj Ve halifeleri üstünde ışır. {_____

~~BEDREDDİN—~~ B. MUSTAFA

Ertesi gün duyuldu ki, biri beyin sularında izinsiz avlanırken yakalanmış, kazığa oturtulmuştur. Ama kimseler o gün İnsanlığı ve ırzı param parça edilen o küçücük, gencecik, sabırsız kadını duy-

»W"«^JI

BÖRKLÖCEMÖSÎÂFÂ— *(Titrer, sapsarı kesilir)* Siz, siz nasıl, >"— ------ —^-^Jjaber almış olabilirsinjz?__^ _____ —---------

BEDREDDİN— *(Acı acı gülümser)* Dahası var, birileri der ki, suç bey kulunundur, izinsiz avlanmayaydı! Birileri der ki, suç kadınındır, o kadar sabırsız olmayaydı. Birileri der ki, suç görevini kötüye kullanan o üç çakalındır, bir suçlunun namusu da olsa namus namustur. Birileri derki, suç subaşınındır. Bu kadar kanlı bir ceza vermeyeydi ve siz dersiniz ki, suç beylerin, paşaların, padişahlarındır, insanlara karşı adaletli davranmazlar, insanların bir kısmın ı _4?ir kısmına muhtaç bırakırlar.

BÖRKLÜCE MUSTAFA— *(Ürpertiler içinde)* Bu nasıl bir güçtür W, hem görürsünüz hem gösterirsiniz...

BEDREDDİN— Ben derim ki, suç subaşmı da, beyleri de, paşaları da, padişahtan da aşar, suç şu düzenindir ki, küçüğü küçüğe, büyüğü daha büyüğe, onu da en büyüğe kul eder. Suç şu düzenindir ki, padişaha, padişah babasından böyle miras kalır ve dahi kendisi padişah oğluna böyle miras bırakır. Suç şu düzenindir ki; en iyi gören göze, en iyi düşünen kafaya, en erdemli vicdana bile aykırı gelmez *(Birden Torlak Kemal'e döner)* Ya sen Kemal!..

en ki Manisa dolaylarından gelirsin, acaba duyuşluğun var midin Bir yaz öğlesinde, bir ak saçlı ana, sönmüş ocağını tutuşturabilmek için, bir kucak çalı toplamaya çıkmıştı Manisa'nın dağına. *Işık kayar üstlerinden, bir dağ y olunda beli iki büklüm, sıranda ağırca bir çalı demeti, bir yaslı kadın görünür,*

BEDREDDİN'İN SESİ— *(Dışardan)* Birden Manisa Beyinin üç kolcusu çıktı karşısına. *Birinci, ikinci, üçüncü kolcular çıkarlar kadının karşısına, çevlrlverirler onu.*

BEDREDDİN'İN SESİ— *(Dışardan)* Bunlar beyin buyruğunu, tanrının buyruğuna yeğ tutan üç utanmaz adem kırığıydı.

1. KOLCU — Şuna bakın hele bu yaşta şeytana uymuş... Hah. Hah. Hah.

2. KOLCU — Şuna bakın hele, bu yaşta günaha girmiş. Hoh. Hoh. Hoh.

3. KOLCU — Şuna bakın hele, bir ayağı çukurdayken tanrıyı **boşlamış. Hih. Hih. Hih. YAŞLI KADIN— *(Korkudan ve şaşkınlıktan dona kalmıştır)***

1. KOLCU — Bilmez misin, bu dağlar beyimizin dağları, izinsiz kimreler çıkamaz...

2. KOLCU — Bilmez misin, bu ormanlar beyimizin ormanları, izinsiz kimseler giremez...

3. KOLCU — Bilmez misin, bu ağaçlar beyimizin ağaçları, izinsiz kimseler kesemez...

1. KOLCU — Tımar demiş, Hünkârımız efendimiz bağışlamış beyimize.

2. KOLCU — Bizi de kolcu vermişler kapısına, her bir hakkını kollayalım diye.

3. KOLCU Senin gibi yaramaz kişilere yedirmeyelim diye. Bilmez
1. KOLCU misin, uçan kuştan haraç alırız biz hey.. Bitmez misin,
2. KOLCU esen yele yön veririz biz hey... Bilmez misin, kurttan
3. KOLCU kurtluğunun hesabını sora-

rız biz hey...

1. KOLCU— *(Bağırır)* Yatırın falakaya...

Dlğor ikisi yatırırlar yaşlı kadını falakaya. Korkudan dilini yutmuş gibidir, titrer yalnızca.

1. KOLCU — Kırk değnek!

Ilkdeğnek inerken ışıklar kararır, kadının acı haykırışı duyulur.

1. KOLCU — *(Karanlıktasayar)*Bir., iki... Üç... Dört...

— • ---- *Işıklar Bedreddln ve halifelerinin üstünde toplanır.*

BEDREDDİN— Kırk değnekden sonra baygın kadını ayırttılar, yükünü verdiler sırtına, götürdüler subaşına. Duymuş muydun bunu? Be n.

TORLAK KEMAL—Siz. Siz. Nasıl duyrT ötebilirsiniz bunu? Nasıl görmüş olabilirsiniz?

BEDREDDİN— Bir kimse can gözüyle gö*ye* alıştı mı, dünya-in nın gizlisi saklısı kalmaz, insanın da dayan-' maya mecali kalmaz. GL doğusuna bakarım, ı böyle görürüraGün batısı bakanm, böyle görürüm. Çin'de bu. Maçin'de, u. Hint'te bu. Mısır'da, Bizans'ta, Frenk'de hep . Geçmişte, gelecekte bu! Derler ki, bir gün Ha __ i ömeri ağlar görmüşler, nedenini sormuşttr, karşılık vermiş; gelmiş geçmiş halifelerin yo en adili demiş ki: Şu anda Dicle ya da Fırat /Kıyılarında bir kurt bir kuzuyu kaptıysa ben bunun hesabını nasıl vereceğim yarın o ulu tanrıya?/

Bana sorarsanız ben derim ki, Hazret! Ömer Efendimiz gününde dünya çok küçükmüş ve dahi zulmün bu kadar ç< şrtlisi bilinmezmiş. *Bir sûre sessizlik, yj&tafa'yla Kemal kolları önlerinde birbirine kavuşmuş çıt çıkarmadan dinlemektedirler.*

BEDREDDİN— *(Birden kaldırır başını heyecansız, tutkusuz, sa-kln bir sesle)* Ben gayri huruç edeceğim. Diledim ki, benden önce siz kaikasınız ayağa ve da-

hi halkı kaldırasımz. Sen Aydın ilinde Mustafa, Karaburunda! Sert Kemal Manisa'da!

BÖRKLÜCE MUSTAFA— *(Gözleriparlar)* On bin kadar adamım var. Benimle ateşe atılmaya hazır.

TORLAK KEMAL— *(Aynı heyecanla)* Beş bin de bende say.

BEDREDDIN— Mısır'a gidip yerleşmeye izin istedim Osmanoğlu[1]-ndan, vermedi, isterdim ki, Anadolu'ya geçişime bir bahane bulayım, olmadı. Şimdi gizliden geçeceğim. Isfendiyaroğlu'yla buluşacağım ilkin, kazanmaya çalışacağım onu davamıza. Beni sayar.

BÖRKLÜCE MUSTAFA— *(içi içine sığmaz bir haldedir)* Isfendiyaroğlu bir ulu danişment kişidir. Hakla batılı seçmeyi bilir.

TORLAK KEMAL— *(Heyecanlı)* Ve dahi Osmanlıoğlunun candüşmamdır.

BEDREDDIN— Sonra Karadeniz'den Eflak'a geçip Mirça Voyvoda'yı göreceğim. Çoktandır haberleşiriz yolumuzu gözler.

BÖRKLÜCE MUSTAFA—Böylece dört bir yandan tutuşacak Osmanoğlu.

TORLAK KEMAL— Dört bir yandan koyulacak yanmaya.

BEDREDDIN— *(ilk defa kaptırmıştır kendini heyecanına)* Gayrı dayanamaz oldum, insanın insana zulmü nerede olsa beni buluyorj Mauunıuıı yOzyaylaıt ~~rjcrrrlo nlrn lirini tılııj»h l lı r lırımnı rlfirirncini *ır~~ tomdajduyuyiiimııı; lıu MIIIIU gıafilonln-ımma geçiliyor. Günde bin kez Isa Peygamber gibi çarmıha geriliyor, Zekeriya Peygamber gibi biçiliyor, Eyüp Peygamber gibi binlerce kurda besliyorum etimle, kanımla.

BÖRKLÜCE MUSTAFA— Kaç yıldır beklediğimiz bu.

TOLAK KEMAL— Halkı güçlükle zaptederiz. BEDREDDIN—Yedi yıldır Osmanoğlunun ulufesini bugün için biriktirir dururuz, istedik ki halktan zorla alınan, halkın yararı için bir eyleme sarfedilsin. Onu size

vereceğim, kendi aranızda bölüşür tedarikinizi görürsünüz. Bana gelince ben Dobruca'nın, Tuna boyunun; Deliorman'ın tedarikini kendim görürüm. Mirça da bana yardım eder. Siz Osmanoğlunun tüm kuvvetini orada kendi üstünüze çektiğinizde ben buradan yürürüm. *(Koltuğu altındaki kitabı BörUûce'ye uzatır)* işte kitabınız. Gayri benim yerimi o alacak, her müşkülünüzü ona danışabilirsiniz. Adı VARİDAT tır.

BÖRKLÖCE MUSTAFA— *(Bedreddin'ln elini öper, kitabı alır)* izin verirseniz şimdiden yola koyulalım.

BEDREDDIN— Yorgun değil misiniz? Bu gece dinlenin.

BÖRKLÖCE MUSTAFA—Yorgunduk, lâkin sizinle dolduk, tazelendik.

TORLAK KEMAL— *(Bedreddin'ln elini öper)* Ne kadar erken başlarsak o kadar erken bitiririz ve dahi o kadar erken doğar gün. *Sert adımlarla çıkarlar.*

BEDREDDIN— *(Vecd içinde gözlerini kaktırır gökyüzüne)* Tanrım!.. Bağışla!.. Bilirsin ki ben kavgacı bir adam değilim, ama ne olursa olsun bu kavgaya senin için atılmam gerek. Ta ki, yeryüzünde tüm kavgalar dinsin ve beylerin padişahların değil, senin kanunların yürüsün.

«Ç*

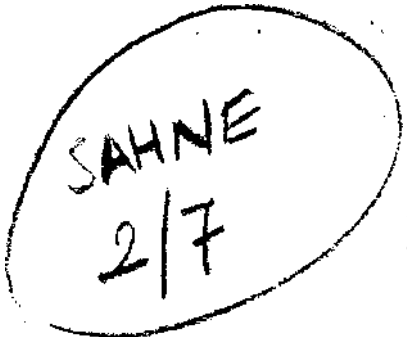

Sahne-II

Isfendlyaroğlu'nun Sinop'dakl konağında selâmlık odası. Herkesin uykuda olduğu bir saat, Isfendtyaroğlu sinirli adımlarla enine boyuna arşınlamaktadır odayı. Birden kapı ardına kadar açılır, bir yaşlı kadın ipekli kundaklan sarılmış bir bebekle dalar içeri.

DADI — Müjdeler efendimiz... Bir oğlan.

ISFENDIYAROĞLU- ***(Seğirtir, çocuğu kapar, merakla bakar, bir kahkaha atar.)*** Şuncacık bir et parçası, yaşamak çabasında. Şuna bakın hele. *Aynı anda dışarda avluya doluşan atların kişneme ve nal sesleri duyulur.*

ISFENDIYAROĞLU— *(Pencereye koşar)* Hayırdır inşallah. Bu saatte? *Bir Içoğlanı girer.*

İÇOĞLANI — Konuğumuz var efendimiz... Sımavna Kadısıoğlu Şeyh Bedreddin ve haremleri...

ISFENDIYAROĞLU— *(Heyecanla fırlar dışarı, çocuğu kucağında unutmuştur)* Sımavna Kadısıoğlu ha!... *(Dışardan seslendiği duyulur)* Buyurun Şeyh babam... Ellerinizi öpeyim..Tez hanım bacıları hareme alın. Siz de şöyle buyurun şeyh babam... *(içeri alır Bednddin'i)* Ne mutlu bize, böyle bir günde ağırlamak düştü sizi. *(Başköşeyi gösterir)* Bugün iki sevinç birden, iki büyük sevinç. *(Birden kucağındaki yavruyu hatırlar)* Siz gedmeden bir dakika önce bunun müjdesini getirdiler, sonra sizin sevinciniz bunu bastırdı. *(Çocuğu uzatır Bedreddin'e)* Lâzımdır ki, adını da siz koyasınız şu akbahtlının.

BEDREDDIN— *(Alır çocuğu, yûzûnö bir acı yalar geçer, buruk bir sesle)* Adını "ismail" koydum, bahtsız oğlumun adı. Allah ömrünü sizinkinin ömrüne katsın.

ISFENDIYAROĞLU— *(Bir pot kırmışcasma alır çocuğu geri, dadısına verir ve bir işaretle salar)* Yok canım! Vah... Vah... Vah... Hiç duymamıştık.

BEDREDDIN—Börklûce Mustafa'ya göndermiştik, bize doğru haber getirsin deyi. Yolların kahrına dayanamamış evlatçığım. Menderes yakınlarında vurmuş sıtması başına. Almış götürmüş. *Bir an sessizlik.*

BEDREDDIN— Size geldik Isfendiyaroğlu... Yükümüzü kim kaldırır dedik, size geldik. Bu alınyazısı demiyeceğim, baht da demiyeceğim, çok daha güçlü bir şey bizi karşı karşıya getirdi Osmanoğlu ile. Dünya unufak olup dağıisa, her bir zerreciği bir yana savrulsa, sonra tozlan yeniden bir araya gelip de yeniden kurulsa felekler, biz gene karşı karşıya gelirdik onunla. *(Bir sûre düşünceli susar)* Nefret değil bu haşa, en ufak zerresi yok içimizde nefretin. Öyle olsaydı bu kendi meselemiz der, başkalarını sürmezdik ileri. *(Gene bir süre sessizlik)* Biz tanrıyı başka anlarız, biz dünyayı başka anlarız, biz insanı başka anlarız, biz mutluluğu başka anlarız. O yumruğunu çalıp ülkesine ülkeler kattıkça devleti âbad ettiğini sanır, biz o ülkelerde yaşayanların alınterlerini tımar ve zeamet beylerinin sefahatten için akıtıp bir lokma bir hırkaya muhtaç yaşadıklarını gördükçe devleti berbat ettiğine inanırız. Size şunu sormağa geldik: Haktan mı yanaşınız, batıldan mı yana?

ISFENDIYAROĞLU— ***(Ayağa kalkar, düşünceli düşünceli dolaşır, bir sıkıntı içinde olduğu bellidir.)*** **Ne kadar**

oldu siz yola çıkalı Şeyh Baba...

BEDREDDİN— Dört ay. izimizi kaybetmek çok zor oldu, çok da zaman aldı.

ISFENDIYAROĞLU— Öyleyse bu dört ay içinde olan bitenlerden haberiniz yok sizin.

BEDREDDİN— ***(Uğursuz bir önsezi ile)*** **Yoksa?**

ISFENDIYAROĞLU— Ben sanırdım ki gelişiniz bizimle yaşamaya karar verdiğiniz içindir.

BEDREDDİN— Vah Mustafa'm... Vah Kemal'im... Demek bunun içinmiş sıkıntılarım... Ben de hayra yormak için çabalardım. *(Kendinitoparlar)* Nasıl oldu, anlatın..

ISFENDIYAROĞLU— Bunu size o cehennemin içinden sağ çıkabilmiş adamlarınız anlatsın. *(El çırpar, içeri giren içoğlantna)* Karaburun'un Manisa'nın kılıç artıklarını getir!. *Içoğlan çıkar.*

BEDREDDİN— *(Kendi kendine)* Demek böyle olurmuş bu. Belâ senden çok uzaklarda, senden gayrilerinin tepesinde hörelenirken saklananın, kaçanın, kaçamayıp tutulanın belirtilerini bir bir görüp anlayabilirmişsin de, senin tepende patlamaktayken bir duman burur can gözünü burnunun ucunu göremez missin!. Vah Mustafa'm.. Vah Kemal'im...

İSFENDIYARO >ĞLU—Akibetterini bilir gibi konuşursunuz Şeyh Baba.

SAHNE 2/8

BEDREDDİN— *(Krvrandıran bir acıyla) Ben* halifelerimi bilirim isfendiyaroğlu. Onlar kendilerini ya ölüme ya zafere adamışlardı. Bir zafer müjdesi veremediğinize göre...

Birinci, ikinci, üçüncü mülteciler girerler. **BEDREDDIN—** ***(Bir tas sossizliğiyle dinleyecektir bundan böyle)***

ISFENDIYAROĞLU— ***(Birinci mülteciye)*** **Anlat!. Neler oldu sizin orada, Karaburun'da?**

1. MÜLTECİ— Biz Aydın ilinin tüm bağrı yanıkları bir tek kişinin, bir tek kelâmın etrafında toplanmıştık, inanırdık ki yolumuz en doğru yoldur, sözümüz en doğru söz dür, işimiz en doğru iştir. Bizim için Börklüce bir dağdı, Dede Sultan o dağı ısıtan güneş. Dedik ki sözde kalmasın bu şeyler, kendi aramızda uygu layalım bakalım iş nice olur. Beyleri attık başımız dan, ağalan kovduk. Bölüşürler! bölüştük, bölü şülmezler! hep birlik olup işledik, yalnız kadmlarımızı ayrı tuttuk, gördük ki, ölü toprak sağaldı, ba-
~~ ~ şakda dane çoğaldı, cılız fidanlar göğerdi, koçanını vermeyen orman uçanını verdi. ~~Baktık ki,-dün~~
Y ^\ sVy[a] bfcdon yana."yağmur bizden yatM[1], dorya-biz-
'^ raV ~~dcayflna.ırıftidikiki.tfmrrtjn hirrinn ynnrı~~ Sonra
,$r \ |, ^ geldi çattı padişah askeri. Bulgar dölü, Padişah
H kulu Sisman'ı, Stilaryos geçidinde bozduk, Sis-
n man düştü askeri eridi. Aydın ve Saruhan Beyi Ali
i - Bey geldi üstümüze, çarptı kırıldı. Sonra duyduk
'•" ki, Şehzade Murat gelir üstümüze, Bayezid paşayla birlik olup. Ama nasıl gelir, taş üstünde taş, gövde üstünde baş komadan gelir. Giydik dikişsiz ak gömlekleri eynimize, astık çıplak yalın kılıçları boynumuza, çekildik Stilaryon'un dağına bekledik. Nasıl ki girdiler geçide hörelen-dik üstlerine sel gibi. Ama ne yapar sel yolunu kesen gökçe kayaya, biz de öyle çarptık kırıldık, en barrtlı olanlarımız o anda kırılıp düştüler...Bahtsızianmız ele geçtiler... Börklüce de birlikte f *Utamrcasma)* Beni ağır yaralı görmüşler, ölü sanmışlar atlayıp geçmişler... *(Susar)*

ISFENDIYAROĞLU— *(ikinci mülteciye)* Sen anlat gerisini!.. 2. MÜLTECİ— Ayasuluğu'da pazar vardı, köylüsü kentlisi inmişti pazara. Duyduk ki: Mübalağa cenk olunmuş, Börklüce'nin sekiz bin yoldaşı hemen oracıkta kırılmış, bu boyunları iplerle birbirlerine bağlanmış,

getirilenler geriye kalanlardır. Sonra onu gördük. Bir büyük deve hörgûcü üstünde çarmıha gerilmiş.

Zulmün her türlüsüne eyvallah der de *"yanlış söyledim, yanlış yaptırrf* demez. Yiğitlerini getirdiler bir bir, çaldılar cellât satırlarını boyunlarına satırı yiyenler "iriş Dede Sultan* dediler, başka bir şey demediler. Ve o her defasında herbirine tanık olmak dilercesine başını kaldırıp kaldırıp baktı, gene de *"yanlış kıldım, yanlış ettirfi* demedi. Sonunda bir cellat satırını bile çok gördüler ona, deve sırtında köy köy, kasaba kasaba dolaştırdılar ki, halk Osmanlıoğlırnun gücüne inana. Kim bilir nerede tükendi soluğu. O güne dek? Bedreddin'li değildim ben, o günden sonra duramaz oldum yerimde, *"Bedreddin'inf* derim, başka şey demem.

ISFENDIYAROĞLU— *(Üçüncü mülteciye)* Sen anlat. Neler oldu Manisa'da?

3. MÜLTECİ— Ben Torlak Kemal'le birliktim. Dendi ki Bayezid Paşa Börklüce'yi haklamış üstümüze gelir, dendi ki gelsin. Biz beş bindik, onlar Börklûce'nin on binini haklamış bir firavun ordusu. Ama bir tek kişi çıkmadı, can tatlıdır diyecek, yüz geri edecek, geldiler... Vuruştuk, düştük, ben de düşenlerle birliktim, Torlağın boynunun vurulduğunu görmedim, başkalarından duydum.

ISFENDİYAROĞLU— *(Derin düşüncelere dalmış Bedreddln'e bakarak, üç mülteciye)* Pekâlâ gidebilirsiniz... *Üç mülteci çıkar Bednddin hâlâ o ta* heykel dilsizfiğindedlr.*

BEDREDDIN— *(Birden kaldırır basını, gözlerinde korkunç bir panltı vardır)* Anlaşıldı, sizden istemeye geldiğim şeyi isteyemem gayri.

ISFENDİYAROĞLU— *(Bedreddln'ln gözündeki o korkunç pa-*

rıltıdan ürkmüş) Her şey bitti Şeyh Baba. Anık kimse baş edemez Osmanoğlu ile. Kal benimle. Ne zaman ki öfkesi geçer, unutuluruz, o zaman vannz ayağına, atfımızı dileriz.

BEDREDDIN— *(Acı bir gülüşle basını sallar)* Hayır...

ISFENDİYAROLU—Derseniz ki af dilemeyi yakıştıramam kendime, Kınm'a geçiririm sizi, Kırım Hanı can düşmanıdır Mehmet Hanın. Kardeşinin öcüyle yanıp tutuşur başını verir de sizi vermez.

BEDREDDIN — *(Başını sallar)* Hayır...

ISFENDIYAROĞLU—Dile Semerkant'a kaçırayım seni... Mehmet Hanın güç yetiremeyeceği bir tek kişi varsa. Semerkant Hanı Timuroğlu, Şahruhtur. Sizi de şehzadeleğinizden tanır, sever.

BEDREDDIN— *(Basını sallar)* Hayır...

ISFENDİYAROĞLU— *(içten bir yakarışla)* Her şey bitti Şeyh Babam. Her bir mesele bitti artık.

BEDREDDIN— *(Kararlı ama sakin)* Her bir meselenin bittiğ yerde benim meselem başlar. *(Isfendiyaroğlu'nün gözlerinin içine bakarak)* Bir gemi bana Isfendiyaroğlu, bir gemi bana, beni Eflâk'a çıkaracak.

ISFENDIYAROĞLU—Ne umarsınız Eflâk'ın voyvodası Mirça beyden? Size verebileceği ne?

BEDREDDIN— Çoluğum çocuğum sana emanet; Ahmed'im Mustafa'm henüz pek küçükler... Zelil etme onları, başı eğik gezmesinler, namerde muhtaç olmasınlar.

İSFENDIYAROĞLU— Ne umarsın Rumeli'den? Kaç kişi, kaç yüz kişi, kaç bin kişinin takılacağını sanırsınız arkanıza?

BEDREDDIN— Buyur, buraya çağırsınlar Cazibeyle Hatice'yi çocukları da... Hemen şimdi.

ISFENDIYAROĞLU—Osmanoğlunun en azgın, en güçlü günüdür bugün, ezer sizi Şeyh Babam.

BEDREDDIN— Bizim sözümüz var Isfendiyaroğlu, Mustafa'yla ve dahi Kemal'le. Ya ak günde buluşacaktık onlarla,

ya kara günde.

ISFENDIYAROĞLU— Can verebilir misiniz onlara ölümünüzle?

BEDREDDlN— ölürsek, özürümüz olur bu bizim.

ISFENDIYAROĞLU— Siz ki bir öteki dünyaya inanmazsınız.

BEDREDDlN— Tarihe inanırım Isfendiyaroğlu, tarihe! Kimse diyemeyecek kiBedreddin bir yangın tutuşturdu, adamlarını verdi de ateşe kendisi uzak durdu. Ancak beni de yutarsa harlanır bu ateş. Tüm gelecek çağları tutuşturacak kadar.

ISFENDIYAROĞLU— Anlayamıyorum. BEDREDDlN— Bana bir gemi Isfendiyaroğlu, bana bir gemi!

Isfendiyaroğlu sert adımlarla çıkar.

BEDREDDlN— *(Kendi kendine) Bana* bir gemi. Alsın beni bu kıyıdan, vursun öteki kıyıya. Bugüne dek ölümdü bizi kovalayan, şimdi biz kovalarız ölümü. Ne hükmün kaldı gayri Osmanoğlu? *Isfendiyaroğlu döner gelir.*

ISFENDIYAROĞLU— Hanım bacılara haber saldım, az sonra burada olacaklar. Ne olur bir kez daha düşün Şeyh Baba... iyi düşün ki, onu ben gönderdim ölüme deyip yanmayayım, ömrümün sonuna dek BEDREDDİN— Bana bir gemi!

ISFENDIYAROĞLU— Siz ölmek istiyorsunuz! BEDREDDlN— Hayır, bir yarışta geri kalmamak istiyorum, *'iriş DedeSultarf* diyerek başını verenlere erişmek istiyorum.

DİYAROĞLU— Bu neyi kor yerine?

BEDREODlN— *(**Acıyla** kıvranır)* Bana bir gemi!

Isfendiyaroğlu bir süre bir soy söylemeden bakar Bedreddln'e sonra yapacak bir şey kalmadığına Inanmıscasma baf mı eğer ve çıkar.* REDDİN— *(Arkasından seelenlr)Ben* de hemen geliyorum. *O anda Cazibe ile Hailce girerler. Hatice Ahmet'le Mustafa'nın elinden tutmuştur. Biri altı, biri dört yaflannda kadardır.

ISFEN SAHNE 2/9 BED

CAZİBE — Bizi işletmişsiniz.

BEDREDDlN— *(Bir sûre söyleyecek söz bulamamanın sıkıntısını yasar)* Desem ki size: Bir geri dönülmez yolun hazırlığındayım, sizi Isfendiyaroğlu'na bırakıp yalnız çıkmak isterim bu yolculuğa! *(Bir çığlıkla koşar, Şeyh'in ellerine kapanır.)* YooL.

HATiCE — HayırL.Olmaz bu!.. Bu kadarı olmaz, zulümdür bu bize!..*(Biniöper, yüzüne gözüne sürer)*

BEDREDDlN^- *(Gözleri uzakta kalan, ıztırabını belli etmemek için çok çetin bir iç çatışması içinde kıvranan Câzlbe'nin gözlerinde)* Sen ne dersin Cazibe? *(Tâ gözlerinin ucuna gelmiş yaşı orada tutarak yutkunur)* Derim ki eğer siz böyle uygun gördüşseniz doğrusu budur. *(Diz çöker)* Nasıl, nasıl

CAZİBE — yaşarız biz sizin ardınızdan? Yasayamam ben, ölürüm.

HATiCE —

BEDREDDlN— Ya sen Cazibe?

CAZİBE — *(Çokdaha dokunaklı bir sükunetle)* Yaşarım. Eğer sizin hesabınızda yaşamamın yeri varsa.

HATİCE — *(Çırpınmasına)* Çocukları düşünün, bizi değilse bile çocukları düşünün.

BEDREDDlN— Ne dersin Cazibe?

CAZIBE — *(Korkunç bir sınava çekilmekte olduğunun farkındadır)* Derim ki, size uygun olanı düşünün! Çok var ki, siz bize ait değilsiniz.

HATİCE — *(Hıçkınr ve sanlır Bedreddin'in eteklerine)* HayırL Hayır!.. HAYIR!..

BEDREDDlN—*(Hatlceyi kaldırır ayağa)* sus yavrum.. Senin sevginde her zaman dünya nimetlerinin en lezzetlisini tattım, insanlığımı yaşadım, ama ancak onun sevgisindedir ki, insanlığımı aştım, Bedreddin oldum. Bundan böyle bana itaat eder gibi itaat edeceksin ona. *(Sonunda sınavı başarmış olmanın bilinci içindeki CâzOse'ye döner)* Çok

çetin bir iş düşüyor sana Cazibe. Benim ardımdan beni sürdürmek. Çocuklara karşı, Hatice'ye karşı, dosta karşı, düşmana karşı... boşta karşı alçak gönüllü olmanı isterim, düşmana karşı yüksek. *(Çocukları göstererek)* Bunları öyle yetiştir ki, ne onlar benden utansınlar, ne ben onlardan. Bir an bile aklından çıkarma ki, ölüm bizim inancımızda en son mertebedir. Haydi hoşça kalın.

Metin adımlarla çıkar. (Arkasından bir çığlıkta atılmak ister) (Tutar eteklerinden, karsı gelinmez bir irade gücüyle) Dürt.. Ağlamak ve dövünmek için bütün bir ömür var önümüzde.

MÜZİK DANS (CAZİBE - HATİCE) DÜET

SAHNE 2/10

Sahne - III

vSft de" e :Inde BedrsMİ»'In kara kıldan yörük çsdınnm içi.

Çadırm dışında pek de geniş olmayan bir alan ve çepeçevre başı gökle ağaçlar. ^ ^ ^

Çadırın içini şamdanlar, kandiller aydınlatmıştır, dışını ise cömert bir ay ışığı.

Bedreddln ve adamları çadırın içinde postlar, keçeler, kilimler üstüne gelişi güzel oturmuşlardır. Bedreddin'In biraz yüksekçe L7^/tS^W7ì^I? Olma*' **• "yffun dÛ80r - BedredIn'In adamları içinde birinci, ikinci, üçüncü hainler seçilirler.

BEDREDDlN—Sizleri vadenin yettiğini söylemek için topladım. Duyduk ki, Osmanoğlu Selanik'teki çevirmeyi boşlayıp üstümüze yürür olmuş, Bayezid Paşa kuvvetleri ise daha yakınımızda, buna göre yarın ya da öbür gün kapışmamız mümkün. Size şunu duyurmak isterim, bizde bir olan onlarda yüz. Onun için bir zafer vaad edemem size.

Sessizlik. Çadırdakller derin bir vecd içinde din-itmektedirler Bedreddin'i. Yalnız birinci, ikinci, üçüncü hainler kendi a falarında bakışırlar. BEDREDDlN—Sizleri ben toplamadım siz kendiniz toplandınız etrafımda. Eflak'tan kopup geldiniz, Silistre'den geçerken katıldınız, söz verip geldiniz... Sözlerinizi geri vermek isterim. Kimsenin bana bir can borcu yoktur. Henüz vakit geçmiş değil, evine dönmek isteyeni kınamam.

SESLER — ***(Karışık)*** **Ne demek? Nasıl olur? Bu nasıl** ***söz?*** **Biz ölüm karşısında terk eder miyiz Şeyhimizi?** ***(En çok bağıranlar da birinci, ikinci, üçüncü hainlerdir. Ama hep kendi aralarında bakışarak.)***

BEDREODlN— Tanrıyı tanık tutmak isterim ki: içimizde ne kin ne öfke vardır Osmanoğluna karşı, kin de öfke de insan olana yakmaz. Bir özlem vardır içimizde. Çok daha güzel günlerin özlemi... Tek de kalacak olsam ben bu özlemin izinden gideceğim. Aman dilemeyeceğim Osmanoğlundan.

SESLER — ***(Karmakarışık)*** **Biz de seninleyiz.. Ak gününde de.. Kara gününde de. Ûlmekse ölüm ama seni düşmanlarına terk etmek, asla.** ***Birindi ikinci, üçüncü hainler en fazla bağıranlardır.***

BEDREDDlN— Sağ olun! varolun!.. Şimdi isterim ki gidesiniz, kendi adamlarınızı toplayasınız, onlarla aynen benim şu sizinle konuştuğum gibi konuşasınız! istemem ki: bir tek kişi yarın boynu satır altına geldiğinde " *Ben istemedim, beni sûrûMedileı** deyi yakınsın celladına.

Çadırdakiler çıkmak için kalkarlar, birinci, ikinci, üçüncü hainler de onlarla birlikte. (Birden

BEDREDDlN ***korkunç bir sesle haykırır)*** **Durun!..** ***Bir anda hepsi birden durur, deminki vecd içinde susar ve beklerler.***

BEDREDDİN Ne görürüm? Üç hain... Üçünün de yüzü karanlıkta...^^ de bu çadır içinde, aranızda..Herkes birbirine bakar, üç hain de kendi aralannda bakışırlar, Bir ürküye kaptırmışlardır kendilerini. BEDREDDlN— Beni ele vermek dilerler.. Beni atlarının terkisine atıp Bayezid Paşaya götürmek dilerler... Bayezid Paşa altmlaria karşılar onları... Yalaz yalaz altın-lar...Yalaz yalaz altınların kızıllığı vurmuş yüzlerine, bir nikap gibi gizler hain suratlarını..Bunlar

katillerim benim.

SESLER — ***(Öfkeli ve sinirli)*** **Kimmiş bu merunlar?.. Gösterin de haklayalım.. Vuralım başlarını... Çekip çıkaralım iğrenç yüreklerini bedenlerinden...** ***En fazla bağıran gene birinci, ikinci, üçüncü hain-***

fOmı.

BEDREDDlN— ***(Birden yumuşamıştır sesi. Bu seste acıma ve tevekkül vardır, hatta biraz da güç bir durumdan kurtulmuş olmanın rahatlığı).*** **Seçemiyorum.** ***Birinci, ikinci, üçüncü hainler rahatlarlar.***

BEDREDDlN— ***(Bir kus kadar hafiflemiştir su anda.)*** **Eğer tann bizi düşmalanmızla yanlız başımıza karşı karşıya getirmeyi uygun bulmuşsa, bizce de en uygunu bu demekdir. ~~Ûyio otmooqydı bu hainlere taa lviiiHZO kadar oolalmak ütonoğtn^ vormeedt. Pirim dorhrimid hij,lujıı.L büğlüm^., vodmtol~~ grrtomnıdi. Haydi pimdi gidirr..Bu sözlerimi satan duyurmayın kimseye... Yalnız söz verin bana. Bu geceden sabaha başımıza bir hâl gelirse, beni uğurladıklarını duyacak olursanız sakın düşme-**

içinizdeki hıncı, benim söküp attığım gibi. Güzel olanı, doğru olanı, iyi olanı, tanrısal olanı besleyesiniz yüreğinizin yağıyla. Bugün değilse yarın açarciçeği. ^_-

SESLER — Hayır!.. Olmaz!.. Biz seni bırakmayız!.. Göster o hainleri!.. /

Birinci, ikinci, Oçâncü hainler aralannda aynı urkek bakışma. 7

BEDREDDlN— Hayıri.. Tanrının isteğine karşı

.ö^r **gelemem. Yarma sağ çıkacak/olursam siz**

^ ***t/*** **benimsiniz... Çıkmaz-sam, sizi size bağışladım... Gidin artık** ***Kalabalık çikar, Kalabalıkla birlikte üç hain de çıkar. Dtfspda birinci hain ikincinin koluna belli***

belirsiz dokunur, o da üçüncüye bir bas işareti yapar, diğerlerine sezdirmeden çadırın arkasını dolanırlar, herkes çekildikten sonra sinsice çıkarlar ortaya

2. HAIN Ne yapacağız şimdi?
3. HAIN Bir karar vermemiz gerek.
Hemen şimdi.
Yarına çok geç olur...
Bir saat sonra çok geç olur...
Bir dakika sonra çok geç olur..
Nasıl tanıdı bizi?[1]
Neden gizledi?
Niçin paralatmadı ötekilere?
O da umutsuz belli... .
Kurban sunmak ister kendini.
Kurban sunup diğerlerini kurtarmak.
Nasıl da inanmışlar ona...
Nasıl da adamışlar canı başı yoluna.
Nasıl da aydınlanmışlar...
Sonra biz bu pusuda...
Bu karanlıkta...
Bu çukurda...
Bayezid Paşa keser gûmanımızı, yoksa...
Ya o artınlar, o çil çil altınlar...
Ya rehin aldıkları çoluğum çocuğum...
Yok bu dünyada gayri dirliğimiz yok...
Yok öte dünyada bir yerimiz yok...
Yok birbirimize bakacak yüzümüz yok...
Bedreddln dışarıya yönelir.
ÜÇÜ BiRDEN—Şişşşşşttt... Geliyor! _____
Saklanırlar karanlığarSSafSaaJn çıkar.
BEDREDDlN— ***(ilk defa görüyormuşçasına, bir çocuk hayreti ve sevinci ile seyreder ay ısığıf)*** **Ne güzel bir ay ışığı!.. Anlayana ne ulu hikmet! Her şey ışığının** altında. Güzellikler... Çirkinlikler... iyilikler... Kötü-

KMer Doğrular, eğrillr... Hiç bir şeyden, hiç bir tamseden sakınmaz kendinj...Ak, onun aklığının nedenim bilir; kara, karalığının... Erdemler onun ışığında günahlar önün ışığında..Tanrı en güzelini yapar ama. Herkbsi kendi yolunda yürüterek! iyiler kendi yolunda, kötüler kendi yolunda. Herkimin ki neVe yeteneği var o yolda *(Geriye dönmeden şiflenir yavaşça)* Haydi!. Neredesiniz?.. Sizi beklerim. *Birinci, ikinci, üçüncü hainler saklandılar, yer-*
n'e
Işıklar karanr

Sahne -IV

Serez'de meclis kurulmuştur. Çelebi Mehmet, Bayezld Pasa, Candaroğlu ibrahim Pasa, Mevlâna Haydar ve Fahrettin Mofla'dan kurulu bir meclis. Isıktar tostur. Los ışıkta gölgeler daha da büyür. Bedreddin'i getirirler... Zayıf düşmüştür, hasta ve takatsizdir. Fakat bası dik ve gururludur.

MEHMET ÇELEBi— *(Soğukkanlı* /Beri gel efendi hazretleri. *Bedreddln, başı dimdik yürür.* MEHMET ÇELEBi— Benzinizi san görürüm. BEDREDDlN— Güneş batarken sararır. MEHMET ÇELEBi— Son zamanlarda bir yerde duramaz oldunuz. ~ ilkin Isfendiyar Beye geçtiniz, oradan Karadeniz'e açıldığınızı, Kınm Hanına gideceğinizi duyduk, lâkin Eflak'tan aldık haberinizi. Sonra Ağaç Denizi'ne indiniz. , BEDREDDlN— Yuvasına yılan girmiş şahin de yerinde duramaz olur.

MEHMET ÇELEBi—Bortdüce Mustafa ile karabetiniz?

BEDREDDlN— Kethûdamdı. MEHMET ÇELEBi— Yalnızca kethüdanız mıydı? BEDREDDlN— Halifemdi.

MEHMET ÇELEBi—Yalnızca halifeniz miydi?

BEDREDDlN— Sağ kolumdu.

MEHMET ÇELEBi—Sağ kolunuzu kırdık. Çok gaile açardı başımıza. Dinimizin haram kıldığı her şeyi mubah sayardı, saza ve şaraba dahi izin verirdi.

BEDREDDlN— Kusur insanoğlunun mayasındadır, şarapta ve sazda değil.

MEHMET ÇELEBi—Yarin yanağından gayri her şeyde ortağız derdi.

BEDREDDlN— Düşüncelerim beni bu noktaya getirmişti, şöyle kim.,.

MEHMET ÇELEBi— *(Sözünü keser)* Her neyse, bizim keşfetmek istediğimiz düşünceleriniz değil, bu İşi şu gördüğünüz ulularım yapacak. Bizim anlamak isteğimiz: Bu fikri benimseyip benimsemediğiniz!

BEDREDDlN— Benim fikrimdi onun yaymaya çalıştığı.

MEHMET ÇELEBi— Derier ki, tahtımızda gözünüz varmış.

BEDREDDlN— HaşaLYarin yanağından gayri her şeyde ortağız diyen kimseye taht gerekmez, babbgMfcir.

MEHMET ÇELEBi— Bir tahta sahip olmadıkça nasıl gerçekleştireceksiniz düşüncelerinizi?

BEDREDDlN— Düşünceler herkesin itibarını kazanmışsa, herkesin itibarına erecek derecede doğru, dürüst, adil ve güçlü ise onu uygulamak için başka güç gerekmez. O kendini uygular. Ancak batıl düşüncelerdir ki, uygulanışları için bir taht, bir kılıç, bir de o kılıcı tutan el ister. MEHMET ÇELEBİ—Yani bana karşı harekette bulunduğunuzu saklamıyorsunuz.

BEDREDDlN— Size karşı harekette mi dediniz? Hayır, bu size karşı bir hareket değildi, bu yüzbin yıllık bir hareketti. Ezenle ezilen arasında, hakla batıl arasında sürüp giden. Bir ucunda biz ikimiz karşı karşıya geldik. Bu eşyanın tabiatı gereği. Yoksa ne siz daha kötü bir padişahsınız, ne de ben bir nankör.

MEHMET ÇELEBi— Hele şükür, Anadolu birliğini tamamladık, *U ı ftr k Daha ne isterdiniz?

BEDREDDIN— Siz devleti düşünürsünüz, ben insanı. Aramızda yüz bin yıllık sürüp giden anlaşmazlık işte bu.

MEHMET ÇELEBi— Yüz bin yıllık mı dediniz?

BEDREDDIN—Yüz bin yıl, evet. Ve daha yüz bin yıl sürecek. Ezenle ezilen var oldukça sürecek. Ben bu büyük hareket içinde neyim ki? Siz nesiniz kj?

MEHMET ÇELEBi—Anlayamıyorum.

BEDREDDIN— Bugün burada sanık ve yargıç olarak karşı karşıyayız ama, o yüz bin yıllık tarih içinde sizin ve benim karşı karşıya bulunduğumuz şu an, bir gözkırpımı kadar birşey. iyisi mi verin hükmünüzü, onarsınlar bizi.

MEHMET ÇELEBi— *(Adeta kaptırmıştır kendini şeyhin yüceliğine)* Onarmak mı dediniz?

BEDREDDIN— Onarmak.evet. Eskidim ben, siz de eskidiniz hün-• kârım. Onarılmamız gerek. Daha bir aşk İle daha bir şevk ileherşeye yeniden başlamamız için onarılmamız gerek.

MEHMET ÇELEBi— *(O cezbe içinde)* Anlayamıyorum. '

Sessizlik, çıt çıkmaz.

MEHMET ÇELEBi— *(Birden toparlar kendini, hünkâr tavrını takh nır)* Anlayamadığım bir konuda sizi yargılamak istemem. Kimse diyemeyecek ki: Sultan Mehmet bu işi aceleye getirdi, bir padişah fermanıyla işi halletti. Hayır fetva isterim ben, fetva isterim ulularımdan. *(Diğerlerine döner)* Ben elimi yudum andım, bundan geri söz sizde. Dinleyin anlayın, sonra verin hükmünüzü. *Şahane adımlarla çıkar. Sessizlik uzar bir süre.* '

MEVLANA HAYDAR— *(Uzunca bir susuştan sonra)* Derler ki, siz kendinizi, tanrının nuru peygamberimiz efendi-

mizte bir tutarmışsınız.

BEDREDDIN— Haşa!..Ben derim ki: Peygamberimiz efendimizin ve o dört bilgin ve seçkin halifenin ölümünden vsonra hilâfet onu zoria ele geçirenlerin ellerinde kaldı, lâzımdı ki, bilgeliğiyle o mertebeye erişenlere kalsın.

MEVLANA HAYDAR-Derler ki, siz kendinizi Mehti Peygamber ilan edermişsiniz. Deccali kovmaya geldiğinizi söylermişsiniz.

BEDREDDIN— Haşa!..Ben derim ki, kötülüğü ortadan kaldıralım, ne deccal gele ve ne de onu kovalamaya Mehdi Peygamber.

MEVLANA HAYDAR—Nasıl kaldıracaktınız kötülüğü ortadan?

BEDREDDIN— Yağmur yağmazsa, otlar yeşermez. Kötülük yayılmadıkça, kokusu tüm evreni kaplamadıkça deccal gelmez, öyleyse bir noktada düğümleniyor somlarımız. Nedir kötülük? Şu başı ezilesi kötülük? Ben derim ki, komşumda olan bende olmazsa budur kötülük. Ben yerim de o bakarsa, budur kötülük. Biri senden bir saman çöpü ayırırsa odur kötülük. Ve dahi biri seni çalıştırır da hakkını tam ödemezse odur kötülükT

,^^-_.j*.fiyle,gûlar. Yağmur her tarlaya yağar. Sevinç öyle... iman öyle...Güzellik öyle... Dostluk öyle... Ölüm de öyle: Kayırmaz zengini yoksulu. Eğer bir fark gözetseydi tanrı, güçlüyle güçsüz arasında, anlı şanlı krallar, cihangirler dururken bir Mekkeli öksüzü mü seçerdi kendine sevgili olarak, sırdaş olarak?

MEVLANA HAYDAR-Bu söylediklerinizi birtakım düşünceler, sahibine onur verir. Ama siz yalnız düşünmekle yetinmemişsiniz. Bir eylemde bulunmak istemişsiniz ki, şu düzenle bağdaşmaz.

BEDREDDIN—Ö i düşüncelerim eylemimin anasıdır, bahanesi değil.

MEVLANA HAYDAR— Nasıl?

BEDREDDIN— Düşündüm ki bende olmayanı senden alırsam, bundan hırsızlık doğan bunun için zor kullanırsam bundan cinayet doğar. Ve senin adaletin beni cezalandırır da, hırsızlığı cinayeti önleyemez. Öyleyse neyeyararadaletinizT^loyoyoromıo bagfine- [redacted] «4 Kötülük, kötülüğü yaratan nedenleri kaldırmakla yok edilir.

MEVLANA HAYDAR— Kimden alıp kime vereceksiniz?

BEDREDDIN— Ben de sen de tanrıya ait değil miyiz. Bana ah nevarsa, sana art ne varsa tanrıya ait değü mi? Öyleyse beri de tanrıdan alır, tanrıya ah olanlara veı ıı ıı 11 r.rıiTilûHl ynmı-ıyi lıııııı lıfıjilM gflndnnnoE ini?

MEVLANA HAYDAR— Bu sizi nereye dek götürür, düşündünüzmü hiç? Devlet, hükümdar, usûl, fıkıh, şeriat, gelenek, görenek nerde kalır?

BEDREDDIN— ***(Bir cezbeye kaptırmıştır kendini, bir yargı evinde değil de müritleriyle sohbetteymtşcealne anlatmaya koyulur)*** Ben şu topraklar üstünde ilk insanın iki ayağı üstüne diketdiği günü düşünürüm. ~~Bayının üstünde gölgrüıü... Af ağının altında tora toprak..~~ Mal var mıydı? Mülk varmıydı? incirler ağaçlarında ballanır, üzümler asmalarında sallanırdı... Her nimet, onu dileyenindi. Kimse de ihtiyacından çoğunu ditemezdi. Derken birgûn biri ihtiyacından bir fazlasını aldı, öteki bunu gördü, daha çoğunu aldı, üçüncü bunu gördü, kavga çıkardı ve dahi ilk işi en çoğunu kendine ayırmak oldu. incirler sepetlerde sandıklarda çürûr oldular ve dahi incir bulamayanlar kötü yollara düştüler... Mal mülk tead olundu, dünyanın tadı kaçtı.

MEVLANA HAYDAR—Ya t an n, ya onun gelmiş geçmiş peygamberleri? Ya onların buyrukları?

BEDREDDIN— Tanrı oradaydı, her bir kulunun yüreğinde. Kendi ni duyurmaya, hiddetini şiddetini göstermeye lü zum duymaksızın. Nasıl ki, mal mülk tead oldu, tanrının da rahatı kaçtı, başladı öğütçülerini gön dermeye bir bir...Ama insanoğlunun gözünü öyle bir tamah bürümüştü ki, kimini astı, kimini kesti, kimini çarmıha gerdi, en güçlü olanın ardından gitti,oda kılıcının kestânliğindenUSonra bin yol ayrımına gelindi, bin yola döküldü insanbğlu, bin bölük de ben doğru yoldayım dedi. Tarifi bu bin bölükderi bin kere artık bölüjdejfrrrUza ve kavgalanylâ doludur. ^ ^

MEVLANA HAYDAR— Derler ki, siz Rumu, yahudiyi, müslümanı bir tutarmışsınız, ayrılık gaynlık gözetmezrhişsiniz

BEDREDDIN—Ben tanrının her bir yarattığını bir tutarım. Derim ki, beni ondan bir artık yaratmak tanrının şanına yakışmaz. Bin yol ağzında bine ayrılan insanları birbirine düşüren şeytandır, tanrı değil. O tanrı ki kuzularım demiş, benim yitik kuzularım demiş... Sürüden ayrılanı sürüye katmak dilerim. Onun için de öyle bir sürü düşünürüm ki, ak kuzu kara kuzuyla birlikte otlaya, ak aldığıyla kibirlenmeye, kara karalığından utanmaya.

MEVLANA HAYDAR— ***(Sükûnette kalkar a yağa)*** **Ben Herat'lı** Mevlana Haydar, benim, şu Türk kocasına sözüm yoktur. Bilgisiyle, erdemiyle önümde ulaşamayacağım bir dağ gibi durur.

FAHRETTİN MOLLA— *(Öfkeyle hop kalkar)* Bire bu ne densizliktir.. Bu ne kendini bilmezliktir...Bu adam dinimizi yetersiz bulur, kitabımızı yetersiz bulur, peygamberimizi yetersiz bulur, bir garip tanrıya tapar W, bizimkine benzemez. Devletin temellerini sar-

sar, Hünkârımız efendimize dil uzatır, şer'e karşı gelir, imâna küfreder.

BEDREDDIN— *(ilk def a öfkelenmiştir, ama vakur bir öfkedir bu, gözleri çakmak çakmak döner Fahrettin Mollaya, sesini fazla yükseltmeden, ama gene de kahredici bir tonla konuşur)* Hangi imandan söz edersin bire akılsız. Bir bilim yoluyla varılan iman vardın kilolardan okursun, inanırsın.Bir büyüğünden duyarsın inanırsın. Ben bunu çoktan aştım. Bir gÇrür gibi olduğun, sezer gibi olduğun, varır gibi olduğun iman vardır, gönül ehlinin, ozanların dilinde dile gelir, senin bu iman-" dan haberin olup olmadığını bilmem ama, ben bunu çoktan aştım. Bir de bir iman vardır ki, insan onunla dolar taşar adeta. Bu kaleme gelmez, bu kelâma sığmaz... Bir yücelikte ki, insan tanrıyla bir olur, tanrıyla bir olduğunu duyar, Mansur gibi *"Enelhalf* diye bağırır ve çıkar senin gibi birisi, onu ipe çeker, işte o mertebedeyim ben. Sen hangi imandan söz edersin?

FAHRETTİN MOLLA— *(Bağırır)* Kâfirdir bu!. Kanı helâl, malı haramdır bunun. Asıla!.

Bayezld Paşayla, Candaroğlu ibrahim Paşa hükmü tasdik eder yollu baslarını sallarlar. Mevtana Haydar sert adımlarla terk eder meclisi. Muhafızlar götürmek için şeyhin kollarına yapışırlar.

Perde

ORHAN ASENA'NIN YAŞAM ÖYKÜSÜ

Doğum: 7. Ocak. 1922 Diyarbakır. Celal ve Hayriye Asena'nm oğlu. ilk ve orta öğrenimini Diyarbakır'da yaptı. (1939)

istanbul Tıp Fakûltesi'nde okudu (1939 -1945)

Askerlik görevi de içinde olmak üzere çeşitli Anadolu ilçe-Jerindejgeçen Hükümet ve Sıtma Savaş Tabiplikleri. (1945 -1952)

Ankara Çocuk Hastanesinde Asistanlık (1952 -1955) Çocuk hastalıkları dalında uzmanlaşma. Bu tarihden itibaren, hep Ankara içinde görev verdi. Ancak 1.Mayıs.1964-30.EylQI.1966 ve 1. Eylül 1971 ile 30. Mayıs. 1977 tarihleri arasında, çalışmak için iki kez Almanya'ya gitti.

Halen Ankara'da özel çalışmaktadır.

SANAT YAŞAMI

Şiire çok erken başladı. Lisenin çıkardığı bir dergi olan D/c/e *Kaynağlnda* ilk şiirini basılı gördüğünde onüç yaşlarındaydı (1939 j

Diyarbakır Hatkevi'nin açmış olduğu şiir yarışmasını 17 yaşmd; kazandı: (1939)

Lisedeyken şiirle birlikte öykü yâ tiyatro denemelerine başladı. *intikam ad*\\ bir perdelik manzum oyununu edebiyat hocası Süheyl Beken Bey sahneye koymak istediyse de, müdür *"ben sahneye kız çıkartmam*[9] diyerek engel oldu. öyküleri ve şiirleri bazı dergilerde görülmeye başladı. *Şadırvan Dergisinin* açmış olduğu öykü yarışmasının birinciliğini kazandı. (1950)Fakat asıl ününü Tanrılar ve insanlar *(Gılgameş)* adlı oyunuyla Devlet Tiyatrosunda yaptı. (1954-1955) Ondan sonra yalnız Tiyatro alanında kalmaya karar verdi.

Basılmış şiir kitaptan: Masa/(1941) *Kıtkanaat* (1957)

TiYATRO ESERLERi, TANRILAR VE İNSANLAR (GİLGAMEŞ). Devlet Tiyatrosuna sunduğu ilk oyunu Tanrılar ve insanlar *(Gılgameş)* edebi heyetçe 1954-1955 yılının esas oyunu seçildi ve

BEDREDDİN: Peki başka ne haber? Gördüğünüz? Duyduğunuz?
BÖRKLÜCE MUSTAFA: Bir gece geç vakit el ayak ortalardan çekilmişken bir hırsız gibi denize açılan küçük, harap bir tekne... Sonra sabah, Aydın ili derin uykulardayken, henüz dönmemiş kocasını merak edip kumsala inen o gencecik kadının acısını bilesiniz isterim...

Gencecik bir kadın girer yerel aydınlığa, yüreğinin çarpıntısına av ucuyla bastırarak, denize karşı bekler.

BÖRKLÜCE MUSTAFA: (Dışardan) Birden Aydın Beyi'nin kolcuları göründüler.

Birinci, ikinci, üçüncü kolcular, bir av peşindeymişçesine saklı gizli girerler sahneye. Kadın, arkası onlara dönük beklemektedir.

l.KOLCU: ***(Birden*** **fırlar genç kadının karşısına, kadın hop döner,)** İn misin cin misin güzelim?

KADIN: (O yana kaçmak ister, ikinci kolcuyu bulur karşısında)
2.KOLCU: Denizden yeni çıkmış deniz kızı mı?

KADIN: (Bu yana kaçmak ister, üçüncü kolcuyu bulur karşısında)

3.KOLCU: Gökyüzünden yere inmiş huri mi?

Kadın hangi yönde seğirtecek olsa biri bitiverecektir önünde.
l.KOLCU: Beklediğin kim bu ıssız kumsalda güzelim?
2.KOLCU: Nasıl bir tutku uyandırmış seni tatlı uykularından?
3.KOLCU: Nasıl bir ateş salmış seni bu tenhalara?
KADIN: (İlk kez imdat dilemeyi akıl eder) İmdat... (Sesi **rüzgarda savrulur gider.)Üçü birden atılıp sımsıkı kavrarlar kadını.**

l.KOLCU: (Saçlarını koklar kadının) Mis gibi sabun kokan saçlar. Hamamdan yeni çıkmış belli.

2.KOLCU: (Göğsünü okşar kadının) Dipdiri göğüsler...Henüz örselenmemiş.

3.KOLCU: (Dudaklarını öper) Taptaze dudaklar... Henüz somurulmamış.
l.KOLC.U: Ben derim ki, suçlunun yolunu bekleyen de suçludur.
2.KOLCU: Ben derim ki, suç ortağının cezalandırılmasına...
3.KOLCU: Ve dahi, nöbet yerinden pek fazla uzaklaşılmamasma...

Kadın bir kere daha kurtulur ellerinden, bir kere daha "imdat yetişin" diye bağırır, bir kere daha geçer ellerine. Vahşice saldırırlar, kollarından bacaklarından tutup keserler yerden kadını, ağzını avuçlarıyla kaparlar, götürürler.
l.KOLCU: (Dışardan) Hoşt... İlkin ben, en kıdemliniz ben değil miyim?

İkisi geri döner, denize karşı nöbete dikilirler, ama sık sık geriye, kadının gittikçe zayıflayan çığlıklarının geldiği yere bakmadan edemezler, keyifli keyifli yalanırlar. Işıklar bu yanda kararır, Bedreddin'Ie halifeleri üstünde ışır.

BEDREDDİN: Bunlar yasak sularda avlananları izlemeye gönderilmiş üç kolcu, üç insan değillerdi, haşa. Bunlar kan kokusuna seğirtmeye hazır, üç av köpeğiydi. Ama kader karşılarına çok daha körpe, çok daha lezzetli bir av çıkartmıştı. İfrit kesildiler, gencecik, körpecik yavrudan murad aldılar.

BÖRKLÜCE MUSTAFA: Ertesi gün duyuldu ki, biri beyin sularında izinsiz avlanırken yakalanmış, kazığa oturtulmuştur. Ama kimseler o gün insanlığı ve ırzı param parça edilen o küçücük, gencecik, sabırsız kadını duymadı.

BEDREDDİN: (Acı **acı gülümser)** Dahası var, birileri der ki, suç bey kulunundur, izinsiz avlanmayaydı! Birileri der ki, suç kadınındır...Suç, beylerin, paşaların, padişahlarındır, insanlara karşı adaletli davranmazlar. İnsanların bir kısmını, bir kısmına muhtaç bırakırlar.

BÖRKLÜCE MUSTAFA: (Titrer, sapsarı kesilir) Siz, siz nasıl haber almış olabilirsiniz? Bu nasıl bir güçtür ki, hem görürsünüz hem gösterirsiniz...